

A tudás rangja, az érettségi becsülete

„Mentsük meg az iskolát, a tudás, a tanulás rangját, becsületét” – így hangzik az egyik idős tanár asszony ismerősöm kétségbeesett kiáltása az érettségi botrány kapcsán. S akkor még nem tudta, kivel szemben kell kiállni, ki emelt kezét a sok évtizedes hagyományra, avagy mi rejlik a sokkhatás mögött.

(3. oldal)

CIKKEINKBŐL

- ◆ A látszat megint csalt! (6. oldal)
- ◆ A második világháború utáni világtrend: Fasizmus a fasizmus után
- ◆ Jó szerencsét, Moldova! (8. oldal)

**OLVASSA,
TERJESSZE,
TÁMOGASSA!**

A Szabadság Alapítvány
számlaszáma:

OTP 11705008-20441997

Budapest – rendőrállam

Budapest urai úgy viselkednek, mintha a város az övék lenne. Egy önálló városállam, mely szinte nem is része az országnak. Nemhiába tűzik ki a hidakra minden ünnepen a piros, sárga, kék zászló-jukat, ezzel is demonstrálják különállásukat. Külön az országtól, külön a parlament-től, és a mindenkori kormánytól.

Bár én eredetileg zuglói lévén szűkebb hazámnak tudhatom a fővárost, s ezen belül is Pestet, ezt az úgynevezett fővárosi zászlót, a „Demszky lobogót” sosem éreztem magaménak. Mert számomra már csak a fővárosi önkormányzat diktatórikus uralmát szimbolizálja a fejünk fölött. Pontosabban az uralkodó gazdasági elit, a gazdagok és a pénz uralmát, a városi szegény nép, a proletárok fölött.

És szükségük van ezekre a diktatórikus módszerekre a főváros hatalmasainak. Mert uralmukat egyre inkább csak így tudják fenntartani a káosz fölött, melyet Budapestnek hívnak.

Öt erőszakszervezet

Igen. Öt szervezettel tudják csak fenntartani azt a rendet, ami nekik kedvez. Ezek a vámosok, a parkolóőrök, a közterület-felügyelők, a BKV-ellen-

őrök, na és a rendőrök. Ezek közül még a rendőrség mutatja a legemberibb arcot. Mert a zsaruknak egyszerűen a rend fenntartása a feladatuk, nem pedig az egyszerű emberekre való vadászat, s az azok megsarcolásával történő pénzkereset.

Abban a bizonyos „átkosban”, a Kádár-rendszerben nem zaklattak minket ennyi, különféle egyenruhába bújtatott „hadserg”. Voltak egyszerűen a rendőrök, és kész. Persze nem valami kedvesek, de hát ezt senki sem várta el tőlük. De soha olyan jó közbiztonság nem létezett az országban, mint akkor. Persze nem voltak éhezők sem. Igaz, ott volt még a Munkás-őrőség, ám a munkásőröket nemigen lehetett látni a párt-házakon kívül. Léteztek ugyan ellenőrök, parkőrök, de azok

nem rendelkeztek akkora hatalommal, mint manapság.

És még azt a rendszert mondták diktatúrának! Akkor viszont milyen szavunk lehet erre az embertelen rendszerre, amely manapság nyomorítja a népet?

Bűnös szegények!

Ha valaki keletről autóval közelíti meg a fővárost, mondjuk a 4-es főközlekedési úton, számíthat arra, hogy bármikor megállíthatják a vámosok. Itt, a főváros kapujában több mint kétszáz kilométerre a keleti határtól úgynevezett mélységi ellenőrzést végeznek, hogy kiszűrjék a fővárosba irányuló cigarettacsempészetet. Mindenki gyanús, de főleg azok, akiknek nincsen jó autójuk.

(Folytatás a 3. oldalon)

21. Kommunista Kongresszus

Munkás és kommunista

Június 4-én döntünk választási programunk irányelveiről. Ez még nem a végleges program, ezek a fő irányok. Programunk két részből áll. A gyakorlati munkában tapasztaljuk, hogy az emberek kérdezik a Munkáspárt véleményét Kádárról, Sztálinról, a határon túli magyarokról csakúgy, mint az adórendszeréről, az EU-ról és sok minden másról. Az előző években nagyon sok kérdésre adtunk már választ dokumentumainkban. Sajnos, egy részük elfelejtődik, nehéz visszakeresni őket, s persze mindennap születnek új kérdések is. Nos, az ezekre születő válaszokat gyűjtjük össze, s dolgozunk ki munkáspárti válaszokat az új témákban.

A kis brosúrában benne lesz minden kérdés, amelyre tőlünk választ várnak. A programunk másik része egy tömör, 8-10 pontos program. Szinte teljes volt az egyetértés a kongresszust megelőző vitákban is, hogy ez semmi esetre sem lehet hosszabb, különben az emberek nem olvasnák el. A mai változatban még vannak alpontok, eldöntendő, hogy a későbbiekben ezek megmaradjanak-e. Ha a 21. Kommunista Kongresszus elfogadja a tervezetet, ez azt jelenti, hogy ebben az irányban gyorsítjuk fel a munkát. A pártnak már így is lesz municiója az őszi munkához, és az ősz végére elkészülhetnek a részletes programjaink is.

- Mitől kommunista a program?
- Százezer forint minimálbér? Miért ne?
- Nincs rossz és kevésbé rossz párt, tőkés párt van
- Nincs közös út

(Karacs Lajosné írása a 4. oldalon)

HÁZUNK TÁJÁRÓL

- Ki az ember, ki a kommunista? (5. oldal)
- Marxista olvasókör (6. oldal)
- Kongresszusi információk (8. oldal)
- Vélemények (6. oldal)
- Tiszteletadás Marosán György sírjánál (8. oldal)

KÜLPOLITIKA

„Az orosz vezetés még nem alakította ki új stratégiáját a posztsovjét térségben történt változásokkal kapcsolatban. Valószínű, hogy a gazdasági kapcsolatok lesznek meghatározóak a jövőben.”

„A május 5-én tartott alsóházi választásokon a brit Munkáspárt az előzetes pápírfórmát hozta, és harmadszor is győzött. A párt a szavazatok 37 százalékával 356 helyet, abszolút többséget szerzett, de 2001-hez képest 56 mandátumot veszített.”

(2. oldal)

XI. Munkás Kupa – nőknek is

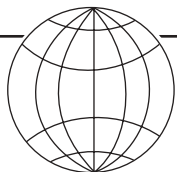
Ismét Túrkeve lesz az otthona – immár tizenegyedik alkalommal – a Munkáspárt által szervezett országos kispályás labdarúgótornának.

A csapatok regisztrálása és a kupa megnyitása a Városi Sportcsarnokban, illetve a mellette lévő kézilabdapályán lesz.

(8. oldal)

Díjátadás egy korábbi versenyen

EZ TÖRTÉNT a nagyvilágban

Május 11. Az esőzések és a viharok következtében tizenkilenc romániai megyében – főként délen – majdnem ezer település került víz alá, hidakat, közutakat tett tönkre a víz. Az utóbbi ötven év legsúlyosabb áradása ellen egyelőre a hatóságok nem sokat tettek és nem egyeztettek a magyar, illetve a szerbia-montenegrói vízügyesekkel sem. Az ott élők kilátástalan helyzetben vannak, járványveszély fenyeget.

Május 12. Első alkalommal tartottak arab-dél-amerikai csúcstalálkozót, Lula da Silva brazil elnök kezdeményezésére. A cél a földrajzilag távoli, de egyaránt a fejlődő világba sorolt két régió országai közötti kereskedelmi és diplomáciai együttműködés erősítése. Az USA – kérése ellenére – megfigyelői minőségben sem kapott meghívást.

Május 13. Újabb erőszakhullám söpört végig Irakban. Legkevesebb hetvenhét halálos áldozata és százötvennél is több sebesültje volt a Tikritben, Havijában, Bászrában és Bagdadban elkövetett öngyilkos merényleteknek. Eközben amerikai tengerészgyalogosok Nyugat-Irakban offenzívát kezdtek az ellenállók ellen.

Május 14. Legalább tizenkétezer ember dolgozik kényszermunkásként világszerte – áll az ILO, az ENSZ Munkaügyi Szervezete jelentésében. Mindebből mintegy 2,5 milliónyian az emberkereskedelem áldozatai is egyben. A jelentés becslése szerint 13 ezer dollár haszon származik minden kényszermunkás kizsákmányolásából. A legveszélyeztetettebbek a nők és a gyerekek. Az ILO nemzetközi fellépést sürget.

Május 15. Zavargások törtek ki Üzbegisztánban, a legnépesebb közép-ázsiai volt szovjet köztársaságban. A tiltakozó megmozdulások oka, hogy huszonhárom helyi tekintélyes üzletembert a bíróság azzal vádol, hogy iszlám szélsőségekkel tartanak fenn kapcsolatot. Egy fegyveres csoport az Andzsán városi börtöntől kiszabadított négyezer foglyot. A kormány a katonasággal próbálja fenntartani a rendet.

Május 16. A cseh parlamentben rendkívül szoros szavazással bizalmat kapott a 2002-es választások óta immár harmadik kormány, élén Jirí Paroubekkel. A kétes lakásügye miatt lemondott Stanislav Gross maradt a Szociáldemokrata Párt elnöke. Bár egy év múlva választások lesznek, így is sokan kételkednek, hogy addig kitart-e a kormány.

Május 17. Visszakozott a Newsweek amerikai hírmagazin a Korán megszenvedésével kapcsolatos korábbi cikke miatt. Először azt állították, hogy Guantánamón, ahol terroristagyánus muszlimokat őriznek, az amerikai személyzet meggyalázta az iszlám szent könyvét. A korábbi közlés nyomán hatalmas felháborodás és véres tüntetések söpörtek végig a muszlimán világban.

FAGYOSAK AZ OROSZ-AMERIKAI KAPCSOLATOK

Kényszeredett mosoly

Az utóbbi hónapokban többször került sor magas szintű orosz-amerikai megbeszélésekre. Február 24-én Vlagyimir Putyin és George Bush találkozott Pozsonyban, április közepén Condoleezza Rice amerikai külügyminiszter járt Moszkvában. A Győzelem Napja alkalmából május 9-én rendezett ünnepségeken pedig Bush volt az orosz főváros vendége.

A gyakori eszmecsere nem feledtetik, hogy az orosz vezetőket egyre jobban idegesíti Washington növekvő politikai, gazdasági és katonai jelenléte a posztsovjét térségben. Az elmúlt években amerikai támaszpontok létesültek Kirgizisztánban, Üzbegisztánban, és Washington katonai együttműködésre vonatkozó megállapodást kötött Grúziával valamint Azerbajdzsánnal. Moszkvai útja előtt George Bush Rigát kereste fel, ahol a három balti ország államfőjével tárgyalt. Az orosz fővárosban lezajlott ünnepségek után pedig gyorsan Tbiliszibe repült, ahol célzást tett Grúzia esetleges NATO-tagságára is. Ez volt az első eset, hogy amerikai elnök a stratégiai fontosságú, energiahordozókban gazdag kaukázusi régióba látogatott. A párizsi Le Monde szerint a lettországi és grúziai látványos programokkal ellentétben „Bush alig szólt meg moszkvai látogatása alatt”.

Donald Rumsfeld amerikai védelmi miniszter április közepén, másfél év alatt harmadszor kereste fel Azerbajdzsánt, hogy az ügynevezett „gyorsreagálású erők” központjának a létesítéséről tárgyaljon. Washington

százezer dollárral hajlandó hozzájárulni a Kaszpi-tengert övező, részben Iránnal szomszédos régió olajlelőhelyeinek a „védelméhez”. Steven Mann, Bush „Kreml-szakértője” néhány hete Tbiliszibe látogatott, hogy „a szuverenitás fenyegetettsége” ürügyén lebeszélje a grúz kormányt a földgázrendszerek az orosz Gazpromnak való eladásáról. Szeptemberre viszont elkészül egy amerikai támogatással épülő olajvezeték, amely Oroszország elkerülésével Bakut a törökországi Ceyhannal köti össze.

A Chisinauban tartott csúcsertekezlettel újra hallatott magáról az USA védnöksége alatt 1997-ben alakult, a moszkvai befolyást csökkenteni akaró országok klubja, amelynek Grúzia, Ukrajna, Üzbegisztán, Azerbajdzsán és Moldávia a tagjai. A tárgyalások fő témája „az erőfeszítések összehangolása, az országok biztonságát veszélyeztető szeparatizmus ellen” volt, ami célzás Abházia, Dél-Oszétia és Transzisztria a Kreml által támogatott függetlenségi törekvéseire.

Rigában elhangzott beszédében Bush azt javasolta a balti országoknak, hogy „mutassanak példát a volt szovjet köztár-

Putyin és Bush a Fehér Házban

saságoknak”. Lettország és Litvánia az ukrán választások idején a Nyugat-barát Juscsenkot támogatta. A szomszédos országoktól és egyes amerikai „alapítványoktól” rendszeres anyagi segítséget kapnak a belorusz kormányellenes csoportok. A belügyekbe való beavatkozást jelenti, hogy Bush, Condoleezza Rice és más amerikai vezetők a helyszínről függő hangerővel, gyakran kifogásolják az orosz politikai struktúra állítólagos demokrácia deficitjét.

Az orosz vezetés még nem alakította ki új stratégiáját a posztsovjét térségben történt változásokkal kapcsolatban. Valószínű, hogy a gazdasági kapcsolatok lesznek meghatározóak a jövőben. Putyin elnök április 11-én, Berlinben megállapodott Schröder kancellárral egy új, később Nagy-Britanniát is elérő gázvezeték építéséről, amely kikerül Ukrajnát.

A kapcsolatok bonyolultsága mutatja, hogy Bush grúziai

látogatásával egy időben tartották a hagyományos „stratégiai partnerek”, Oroszország és az Európai Unió vezetőinek a csúcstalálkozóját az orosz fővárosban. A két fél közötti együttműködés megújított területei a biztonság, a szabadságjogok, az igazságügy, a gazdaság, a kutatás, az oktatás és a kultúra. Moszkva az EU ötödik legnagyobb gazdasági partnere, ahová az orosz export fele irányul. A tárgyalópartnerek a kritikus problémákat elkerülték, de nem jutottak előbbre a kapcsolatok bővítését nehezítő vízumrendszer egyszerűsítésében sem. A tárgyalások befejezésekor José Manuel Barroso, az EB elnöke azt mondta, hogy „nincs mindenben egyetértés, de jól megértjük egymás álláspontját”. Putyin viszont azt említette, hogy „egy határok nélküli Európát akarunk”, amihez a moszkvai megbeszélések nem vittek közelebb.

Lengyel Ákos

Tony Blair harmadik menete

A május 5-én tartott alsóházi választásokon a brit Munkáspárt az előzetes papírformát hozta, és harmadszor is győzött. A párt a szavazatok 37 százalékával 356 helyet, abszolút többséget szerzett, de 2001-hez képest 56 mandátumot veszített. A konzervatívok a korábbi 166 helyett 197 mandátumot kaptak, de az eredménnyel elégedetlen Michael Howard pártelnök azonnal bejelentette lemondását. Az iraki háborút követően az ellenző liberális demokraták a szavazatok közel 23 százalékával (62 képviselő) 1929 óta a legjobb eredményüket érték el. A választási részvétel 61 százalékos volt.

A Munkáspárt, a Labour jelentős visszaesését elsősorban Tony Blair kormányfő népszerűségének csökkenése okozta. A Sunday Times információi szerint a miniszterelnök már nyolc hónappal a háború kezdete előtt megígérte Washingtonnak az invázió támogatását. A Munkáspárt május 5-én több muszlimán népességű körzetben is érzékeny veszteséget szenvedett. A pártból korábban távozott George Galloway például a „Respect” nevű háborúellenes koalíció élén győzött a kormánypárti, fekete Oona Kinggel szemben a nagyrészt bangladesi bevándorlók által lakott londoni Bethnal Green negyedben.

Irakban meghalt fia emlékére, Tony Blair választókerületében, az észak-angliai Sedgfieldben független jelöltként indult Reg Keys, aki a szavazatok tíz százalékát szerezte meg. Az eredmény kihirdetésekor Keys azt kérte a mögötte álló Blair-től, hogy kérjen bocsánatot az iraki harcok 88 angol áldozatáért. A drámai pillanatban a kormányfő néma maradt.

A hagyományokhoz ragaszkodó, vitatható legitimitású angol választási rendszer kizárólag a nagy pártoknak kedvez, és a legtöbb szavazatot szerzett je-

lőlt kapja meg a mandátumot. Az eredményeket befolyásolja az egyes kerületekben lévő választók száma közötti különbség is, ami jelenleg 25 000 és 100 000 között mozog. A rendszer torzítására jellemző, hogy a Labournak egy képviselői hely megszerzéséhez 26 872, a konzervatívoknak 44 531, a liberálisoknak pedig 96 485 szavazatot kellett.

A 659 választókerületből álló rendszer reformja mintegy másfél évszázada van napirenden. A Munkáspárt 1997-es programjában szerepelt ugyan a választási szisztéma arányosítása, de egy bizottság felállításán kívül nem sok történt. Kis lépést jelent, hogy a skót parlament és a walesi nemzetgyűlés képviselőit már kerületi és listás, az Európai Parlament brit tagjait pedig 1999 óta arányosan, listás rendszerben választják.

Az angol belpolitika várható alakulásának az egyik kulcskérdése az Európai Unió jövője, amelynek elnöki tisztét július elsejétől, hat hónapig Nagy-Britannia látja el. Blair helyzete szorosan kötődik a május 29-ei franciaországi népszavazás eredményéhez. Francia „igen” esetén a brit kormány legkésőbb 2006 őszén kénytelen lesz a választók véleményét

Gordon Brown és Tony Blair

megkérdézni az Európai Alkotmányról. Ha a franciák többsége „nemmel” szavaz, akkor Nagy-Britanniában nem tartanak referendumot, és Blair ügyesen kihátrál az EU legnagyobb válságából. Az angolok többsége nem támogatja sem az eurózonához való csatlakozást, sem az Alkotmányt. A britek negatív véleményén az sem változtat, hogy Blair a szabad versenynek a szolgáltatásokra való kiterjesztésével és a munkaerőpiac rugalmasabbá válásával próbálja győzködni az euroskeptikus angol közvéleményt.

Megfigyelők szerint a Labour győzelme nem Blairnek, hanem elsősorban várható utódjának, a népszerű Gordon Brown pénzügyminiszternek köszönhető. A kormányzat az előző években jelentős összegeket fordított az egészségügy és az oktatás fejlesztésére valamint a közbiztonság javítására. Európai csúcsonak számít, hogy 1999 óta az egészségügyi költségvetés évi tíz százalékkal nö-

vekedett, ami 2008-ig nem változik. A hazai össztermék 2,9 százalékos hiánya megközelíti ugyan a maastrichti szintet, de sok európai ország megirigyelhetné. Az adó- és szociális politika jelenleg az alacsony jövedelműeknek kedvez, és a kormány a választások előtt ügyesen manipulált az időzített bombának tekinthető nyugdíjrendszerrel is. A nyugdíjasok azonban elégedetlenek, és egy-negyedük a szegénységi küszöb alatt él.

Sokan találgatják, hogy Blair mikor távozik a Downing street 10-ből, a kormányfői rezidenciáról. Általános az a vélemény, hogy a váltás a „G8”-ak, a legfejlettebb államok és Oroszország július elején tartandó skóciai csúcsertekezletét követően vagy az EU-elnökség befejezése után a jövő év elején megtörténik. Az Alkotmányról tartandó népszavazáson Blair személye csak hátrányt jelentene az uniót támogató erők számára.

Bence Dániel

Budapest – rendőrállam

(Folytatás az 1. oldalról)

Am a vámosok zaklatásaira akkor is számíthatunk, ha már beértünk a városba. Főleg a főútvonalak és a piacok környékén. Mert ők bizony fönn akarják tartani a rendet, megszüntetni az olcsó cigarettát, olcsó ruhaneműt, és minden olyan előnyt, amely a kisembereknek biztosítana kedvező vásárlási feltételeket, így „kihúzáván” úgymond a multik zsebéből a hasznót.

De bűnös itt mindenki, akinek nincs elég pénze. Még akkor is bűnt követünk el, ha rágyújtunk egy olcsó ukrán cigi-re. Mert bizony szabálysértés még vásárolni is, nemcsak árusítani.

Sarc mint profit

Na jó, akkor parkoljunk is le, még mielőtt a vámosok atomjaira szednék szerencsétlen öreg autónkat! Am ez nem olyan egyszerű. Most kezdődik csak az igazi haddelhadd. Mert azonnal ránkattan a parkolóőr.

Hisz lehet, bűnt követünk el már azzal is, ha csak egyszerűen megállunk. Vagy ha még most nem is vagyunk bűnösök, de később biztosan azok leszünk. Legalábbis ezt sugallja a parkolóőrök viselkedése...és ez az egész rendszer, ahogyan kitalálták. A jövőd „bűnösökre” építenek. Lehetetlen minden szabályt, előírást betartani, ezt ők is tudják. De a büntetési rendszer éppen erre épül! Vagy nem jó helyre állunk, hisz máshol minden tele. Jön a bilincs! Vagy nem találjuk meg azonnal a parkolóórát, és megállásunk után egy perccel már büntet az őr. Vagy ebben a körzetben nem is kell parkolási díjat fizetni, ettől függetlenül büntet az őr. Vagy túllépjük a megvásárolt időt, és már kész is a cédula.

A büntetési tételek pedig egyre nagyobbak, és már azt is hallani, hogy van, akinek a lakását árverezik el, behajtandó rajta a parkolási díjakat, kamatokkal együtt. Nos, ez persze jogtalan! Mindemellett a legfelháborítóbb az, hogy magán-társaság bünteti az állampolgá-

rokat, hatósági jogokat gyakorolva! Azért, hogy az autósok megsarcolásával pénzt keressen.

Mindent látó szemek

Am ha gyalog közlekedünk a városban, akkor is „eszméletlen” bűnöket tudunk elkövetni. Netán kiskutyánk végzi a dolgát, s nem szedjük fel azonnal, akkor a fölöttünk örködő kamera azonnal riasztja a közterület-felügyelő kommandóját. Persze az igaz, hogy a „nagydolgot” nagyon is illendő azonnal eltakarítani, mielőtt bárki is belépné – ámde, hogy ezt kamerákkal ellenőrizzék, az felháborító. És szerintem úgyszintén alkotmányellenes. En azt tapasztaltam, hogy a helyi kutyások keményen rászólnak arra, aki nem takarít fel a jóságát után, s ez így helyes.

Razzia egy építkezésen

Na, és hogy tudnak menekülni a szerencsétlen zöldség-árusok, akikre úgy csapnak le a közterület kommandósok, mint a farkasok. Megfosztván őket egyetlen jövedelemforrástól ebben a munkanélküliséggel terhelt világban.

A következő percben, amikor el akarok menni az úttesten, lehet, akkor is bűnt követek el. Mert netán rossz helyen megyek át. Am a mindent látó kameraszemek ezt is rögzítik, és ha eddig nem lett volna az arcképem nyilván tartva, most biztos, hogy bekerül az adatbázisba. Am itt megint csak nem a büntetés ellen van kifogásom, mert aki tényleg rossz helyen

kel át az úttesten, az komolyan veszélyeztetheti a közlekedést. A nagy baj a módszerrel van. A stílussal. A hatalom hozzáállásával és mindent látó szemével. Vagy tán nem éppen ők mondják, hogy demokráciában élünk?

De kérdelem én, milyen demokráciában? Milyen demokrácia az, ahol a BKV-ellenőrök szó szerint razziát tartanak a metróban és a közlekedési eszközökön úgy, hogy három-négy bikanyakú biztonsági őr veszi körbe az elkapott bliccelőt. És viszik kifelé, mintha kivégzésre vagy lágerbe hurcolnák.

Am az előbbi két esettel ellentétben itt bizony még a büntetés tényét, sőt a szolgáltatás tarifáit is vitatom. Mert a BKV-nak irreálisan magasak az árai. A régi 1,50 forintos jegy-

hez képest az áremelés több mint százszoros! És a szolgáltatás minősége? Az pocék!

Vissza a középkorhoz

Mit tehetnénk tehát, hogy ne függjön örökké a fejünk fölött Damoklész kardjaként a büntetés lehetősége? Nos, ez ellen manapság már nem tehetünk semmit! Mert még akkor is bünt követünk el vagy finomabban fogalmazva helytelenül cselekszünk, ha huzamosabb ideig ácsorgunk mondjuk a Nyugati-aluljáróban, pláne, ha rosszul vagyunk öltözve. Azonnal jönnek a zsaruk, és tovább hajtanak. Mert ez a parancs. Budapest Főváros Önkormányzatának akaratából. Hogy a szegények ne zavarják a városképet. Sőt! A szegények egyáltalán ne zavarják a gazdagok, a hatalmasok köreit.

Ezért tehát a diktatúra. Mely az országban, és különösen a fővárosban egyre erőteljesebben működik.

A valódi bűnösök pedig általában érintetlenül maradnak.

Kapitalista diktatúra, ahol a gazdagoknak mindent szabad, a szegényeknek pedig semmit.

Nagy visszalépése ez a városnak a történelemben, ahol – minden technikai vívmány dacára – szinte már középkori állapotok uralkodnak. A kosz, a nyomor és vele szemben az értelmetlen pompa.

És ez az éles elhatárolódás! A szegény nép külön, a gazdagok is külön. És a módosok persze azt gondolják, hogy a rendet úgy kell fenntartani, hogy a bűnös szegényeket meg kell büntetni! Mert bliccelnek, koldulnak, lopnak... egyszerűen élni akarnak.

Nemsokára megérhetjük, hogy a közterekre kirakják a kalodát, a pellengért, hogy a szegényeknek példát statuáljanak. Aztán pedig a vérpadot, akár a középkorban.

Fort András

A TUDÁS RANGJA, AZ ÉRETTSÉGI BECSÜLETE

„Mentsük meg az iskolát, a tudás, a tanulás rangját, becsületét!” – így hangzik az egyik idős tanár asszony ismerősöm kétségbeesett kiáltása az érettségi botrány kapcsán. S akkor még nem tudta, kívül szemben kell kiállni, ki emelt kezét a sok évtizedes hagyományra, avagy mi rejlik a sokkhatás mögött. De a dolgok logikája szerint: először robban a hír, aztán az emberek elkezdnek kombinálni, mégpedig aszerint, hogy igyekeznek feleletet találni arra: kinek az érdeke? S valószínűleg, mert nem bíznak a hatalomban (sem a médiában), hitetlenek ma holnap az egész világgal szemben. Vélik, mindenütt csak a sandaság uralkodik! Így jutottam el – amíg az ország „zeng, zúg arénaként” – az egyik legérteletesebb szakmai szervezet elnökéhez, Varga Lászlóhoz, a Pedagógusok Szakszervezetében. Mondana véleményét az „eseményekről”.

Évtizedes hagyományok

A beszélgetés indításként apámat idéztem: „Azért utálom ezt a rendszert, mert az ember itt az érettségivel kezdődik” (– hangzott el tőle a Horthy-Magyarországgal kapcsolatosan). Neki magának csak négy elemije volt, de elegendő ahhoz, hogy villamoskálauz legyen, a maturának viszont olyan volt a rangja, hogy tulajdonosát „úri” foglalkozásra jogosította.

– Valóban, miniszteriumi beosztáshoz elegendő volt egykor az érettségi – mondja Varga László –, aztán egyre nagyobb tömegek számára vált ez elérhetővé. S mindennek, amiből sok van, devalválódik az értéke, minőségileg kevesebb lett, a világ pedig egyre nagyobb kihívásokat állít nemcsak a társadalmi csoportokkal, de az egyénnel szemben is. Ez szükség-szerű folyamat, a középiskolai végbizonyítvány pedig nem tartalmaz minden esetben olyan tudásbeli értéket, mint valamikor.

– Mégis, mi történt?

– Ha a hatvanas évek végét tekintjük, a gyerekek negyede gimnáziumba, negyede szakközépiskolába járt, fele pedig szakmunkásképzőt végzett. Mára szétomlott a nagyüzem, a nagyipar, az utóbbi bázisa, és a felnövekvő fiatalok az érettségivel jutottak fel a középső iskolák felé törekedtek.

– Ön is, én is több évtizede érettségiztünk. Emlékezetem szerint rangja volt ennek, felvételre jogosított az egyetemre, s önből is tanár lett, igaz, nem kevés tanulás árán...

– Ma viszont az élet mást is kíván, mint amit az iskolában meg lehet szerezni. Élő az igény, hogy egy mai fiatal tudjon nyelveket, ismerje az informatikát, a számítógépet és legyen jogosítványa. Ez a legkevesebb az iskolai tanulmányokon kívül, ha munkát akar valaki találni.

Nem mondom, csupán gondolom, hogy utána kellene szá-

molni, mindez mibe kerül. A családban van egy majdnem felnőtt ember, akire költeni kell, nem is keveset, ahelyett, hogy a napi megélhetéshez pénz hozna! Években is egyre jobban kitolódik a tanulás folyamata.

Ezer veszély fenyeget

– Ma a gyerekek 80-85 százaléka igyekszik érettségét szerezni. S nagy tömegek törekednek a felsőoktatási intézményekbe. Óhatatlanul találni kellett valamiféle megoldást, ami a megfelelő tudásszintet ehhez biztosítja. Így jött létre az emelt szintű érettségi. Találkoztam ugyan olyan tanárkollegával, aki úgy nyilatkozott: „Ha valaki a mi tagozatunkat választotta, annak szinte nem is kell az egyetem első két évében tanulnia”.

– De miért a középiskolák, miért nem az egyetemek, főiskolák végzik a megmérettetést?

– Tulajdonképpen azért, mert a gyerekek középiskolás, ott kell kiderülnie, alkalmas-e a fel-sőbb tanulmányokra...

Aztán szó esik a számítási rendszerekről, a megszereshető pontokról, mely tényező megnyitja a kaput, ki és hogyan kerülhet felsőfokú intézetbe.

Nem hagy közben nyugton egy emlék, egy beszélgetés tanulsága, amikor a szocializmus

„erőltette” a fiatalok továbbtanulását az érettségig, akkor Hadnagy László, a Zala megyei tanácselnök-helyettes mondta: „Jobb, ha a gyerek iskolában van, mintha az utcán lődörög, kitéve ezer veszélynek, a drog-tól a léha életig. Ott legalább hasznos dolgokat tanul.”

Most viszont nyakunkon a botrány, valaki(k) az érettségi ürügyén támadást intéznek, meglehet az egész társadalom ellen!

– A kollégák döntő többségén a megdöbbenés, az elkeseredés lett úrrá – nyilatkozta az elnök. – Két tanár kollégával és műsorvezetővel vitattuk meg az egyik tévéstudióban a jelen helyzetet, és egyértelmű a szakma kérdése: kik azok a felelőtlenek, azok a bűnösök, akik 116 ezer gyerekkel játszadoznak, a sorsukkal, a további megítélésükkel. S nekik családjuk van, szülei, nagyszülei, barátai, tehát a közvetlenül érintettek száma az előbbinél sokkalta nagyobb! Csak remélni lehet, hogy kiderül az igazi tettesek személye...

Mivé lesz a társadalmi béke?

Nos, az emberek beszélnek ezután is, többféle verziókat hitel adva. A hivatalos nyilatkozatok – nyilván meg akarván őrizni a társadalmi békét – arrafelé terelnek a véleményét, hogy egy közönséges büntény történt! Igyekeznek elvenni a „politikai” irányultság létét.

De a találgatók éppen arra gondolnak: nem a baloldalt vitte az utcára a gyerekeket tüntetni az „iskoláikért”, nem a baloldalt tanyáztatta a gazdákat a fővárosban hosszú időn keresztül, nem a baloldalt veri át karddal a fiatalbereket a nyílt utcán...

Társadalmi béke? Van ilyen? Hiszen a jobboldal semmiképp sem az „árkok” feltöltésére törekszik! Semmiképp sem a szegénység megszüntetésére, semmiképp sem a nyomortanyák felszámolására. Álszocialista demagógiával, munkástagozatok létrehozásával, vallásos értékrend védelmével igyekszik híveket toborozni – az ingadozók köréből!

S mindez gyakran kiegészül a jelenlegi, magát baloldalinak mondó kormány súlyos szakmai hibáival. Akik pedig mindezt megsínylik, az a társadalom, jelen esetben a legvédtelenebbek: a gyerekek.

Mártonfy Mihály

Ellenőrök sorfala előtt

Egyre több a szemetünk

A KOMMUNISTÁK MI VAGYUNK!

MUNKÁS ÉS KOMMUNISTA

Június 4-én döntünk választási programunk irányelveiről. Ez még nem a végleges program, ezek a fő irányok. Programunk két részből áll. A gyakorlati munkában tapasztaljuk, hogy az emberek kérdezik a Munkáspárt véleményét Kádáról, Sztálinról, a határon túli magyarokról csakúgy, mint az adórendszeréről, az EU-ról és sok minden másról. Az előző években nagyon sok kérdésre adtunk már választ dokumentumainkban. Sajnos, egy részük elfelejtődik, nehéz visszakeresni őket, s persze mindennap születnek új kérdések is. Nos, az ezekre születő válaszokat gyűjtjük össze, s dolgozunk ki munkáspárti válaszokat az új témák-

Mitől kommunista a program?

A választási programunk legyen kommunista program – ezzel az elmúlt hónapok vitáiban úgy nagyjából mindenki egyetértett, csak nem ugyanazt értettük rajta. Mitől függ egy választási program? A párt jellegétől, és az adott helyzettől, amelyben a párt van. Magyarországon tőkés viszonyok között él. Tőkés viszonyok között két válasz lehetséges: a kapitalizmust tudomásul vevő, megalakuló, opportunista program, vagy a kapitalizmus ellen harcot hirdető, határozott program.

A Munkáspárt alapvetően eddig tisztában volt azzal, hogy szemben áll a kapitalizmussal, így a „rendszeren kívül” van. Mégis újra és újra visszaköszönt a dilemma. Milyen legyen a program? A tőkés viszonyok javítására tegyen javaslatot, vagy elvi kommunista gondolatokat fogalmazzon meg? A döntést mindig hosszú vita előzte meg, s a végén a két szemlélet között mozgó változat jött létre. Ez gyengéjévé vált minden programunknak. Most ezen is változtatni akarunk.

Mi a 21. Kommunista Kongresszuson éppen pártunk nemzeti és kommunista jellegét akarjuk megerősíteni. A program ezért legyen kommunista, azaz keményen, markánsan, szókimondóan leplezze le a tőkés rendszert, segítse a munkásság és a dolgozók ébredését. A kommunista jellegnek a hangnemből is ki kell jeleznie. Ne beszéljen félre! Az elmúlt hónap vitájában is sokan mondták, hogy legyenünk árnyaltabbak, diplomatikusabbak! A taktikában, a hangnemből hozott kompromisszumok gyengítik a pártot. A mi programunkban nem csak a lényegnek kell antikapitalistának lennie, de a szóhasználatnak is.

A program legyen munkásprogram! Az legyen benne, ami a munkásnak, a dolgozónak kell. Korábban rendre túl sokat akartunk markolni és keveset fogtunk. Átfogni szinte mindenkit, aki a rendszerváltás vesztese, ez volt a cél. A Munkáspárt sokáig nem tudott megszabadulni a múlt emlékeitől, amikor a régi MSZMP tömegpárt volt, minden réteg képviselője. A 2002-es választásokon már sokkal nagyobb erővel esett szó a munkásról, mint korábban. Ha sikert akarunk elérni, most is a munkásra, a széles értelemben vett munkás, dolgozó emberre kell támaszkodnunk.

Százezer forint minimálbér? Miért ne?

Követeljük-e, hogy 100 ezer forint legyen a minimálbér? A pártvitában többen mondták, hogy bánjunk csínjában ezzel, mert nem reális, és negatívan hat a gazdaság más területeire. Mint vállalkozó egyet is értenék vele, mert a mai viszonyok mellett egy átlag magyar vállalkozónak ez óriási teher. De mint kommunista azt mondom: ez a követelés azt fejezi ki, hogy a társadalom megtermelt javából igenis többet kell kapnia a munkásnak és a dolgozónak. Nekünk kell ezt a követelést megfogalmazni, és itt nem szabad a mai tőkés viszonyokra tekintettel lenni.

Követeljük-e, hogy a kenyér, a tej, a hús, a gyógyszer legyen áfamentes? Követeljük-e, hogy a drága ékszer, a kaviár, a drága húsok és italok, a sokmillió kocsi és minden luxus cikk után száz százalékos áfa legyen? Volt, aki azt mondta, hogy az állam így jelentős bevételtől esik el. Mi a mi dolgunk? A tőkésállam pénzügyminiszterének a fejével gondolkodni, vagy a munkás, a dolgozó érdekeit képviselni? Nem vitás, hogy az utóbbit kell tennünk!

Követeljük-e, hogy védőárakat vezessenek be a búza-, a kukorica-, a szőlőtermesztésben, a sertés- és baromfiágazatban? Volt, aki úgy érvelt, hogy ezt az Európai Unióban nem lehet megcsinálni. Miért kellene nekünk azzal törődni, hogy mit lehet és mit nem az EU-ban? Nekünk azt kell követelni, mondani, ami a magyar

parasztoknak jó lehet. És igenis mutassunk rá, hogy a tőkés EU-ban a magyar parasztság alapvető érdekei sérülnek, főleg akkor, ha az országnak egy megalkuvó, a Nyugatnak mindenben lefekvő kormánya van. Követeljük-e, hogy állítsák vissza a szakmunkásképzés becsületét és két szakmát mindenki ingyen szerezhesen? Volt, aki azt mondja, nem lényeges kérdés, ma már úgysem kell a szakma. Ez hamis beszéd. A szakmunkásképzés újrateremtése magyar nemzeti érdek, mert már elfogyott a korábban kiképzett magyar szakmunkás. Magyar érdek azért is, mert a multivált szemben éppen akkor leszünk végleg kiszolgáltatottak, ha a magyar csak segédmunkás, legfeljebb betanított munkás lesz, a szakmunkás, a művezető meg olasz, a mérnök német, a menedzser meg amerikai. A munkás létérdeke, hogy két szakmát ingyenesen tudjon megszerezni. Az ingyenes egyetemi oktatás is fontos neki, de most a szakma fontosabb. Olyannyira fontos, hogy ez nyugodtan lehet a Munkáspárt egyik stratégia követelése.

Követeljük-e, hogy a parlamenti képviselői fizetés a mindenkori átlagkereset legyen? Voltak, akik szerint ez kevés, ebből nem tud egy képviselő megélni. Kit érdekel, hogy egy képviselő meg tud-e élni vagy sem! Bennünket csak az érdekel, hogy az emberek dühödten látják, hogy havi cirka egy millióért, rossz törvényeket hoznak, valójában látszatmunkát végeznek. A parlamenti képviselőség nem hivatás, nem szakma. Nekünk ezt kell hirdetni a tőkés rendszerrel szemben, amelynek legjobb kiszolgálói éppen a megélhetési talpnyalóvá vált képviselők. És még valamit láttassunk! Ez egy mocskos rendszer, hiszen a parlamenti képviselők, a helyi képviselők, a miniszterek és az összes bürokrata fizetése lényegében egymástól függ.

Követeljük-e, hogy a pártok ne kapjanak semmilyen állami támogatást? Ebben a kérdésben elég sokan mondták azt, hogy ne követeljük, mert akkor esetleg a Munkáspárt sem kap majd állami támogatást. Szakítsunk ezzel a gondolkodással! A Munkáspárt él az állami támogatással, és általában élünk mindennel, amit a polgári demokrácia kínál. De nem azért indulunk a választásokon, hogy állami támogatást kapjunk, hanem azért, hogy kihasználva a polgári demokrácia intézményeit, képviseljük a munkás, a dolgozó érdekeit. Ha történetesen nem kapunk állami támogatást, akkor is képviselni fogjuk a munkás, a dolgozó érdekeit, mindenütt, beleértve a választásokat is.

Nincs rossz és kevésbé rossz párt, tőkés párt van

Bíráhatjuk-e a parlamenti pártokat? Voltak, akik azt mondták: általánosságban bíráljunk, de nem kell megnevezni senkit. Igenis, nevezni meg az MSZP-t is, meg a Fideszt is. Ők a fő felelősök az előző évek tőkés kormányzásáért.

Mondhatjuk-e, hogy „ha nem szavazol a Munkáspártra, megint a Fidesz vagy az MSZP kerül hatalomra. A Te bajodról megint nem beszél a kutya se. Téged megint becsapnak”? Sokan vannak, akik szerint messze nem mindegy, hogy MSZP vagy Fidesz, ezért nem mondhatjuk. Elvtársak, nem így van! Mi csak ezt mondhatjuk! Mi nem mondhatunk mást! Egy kommunista párt, egy kommunista számára ma nincs alapvető különbség a konzervatív tőkés párt és a liberális-szociáldemokrata tőkés párt között. De tudják, hogy mi a legmegdöbbentőbb? Az, hogy amíg mi erről évek óta vitatkozunk, és újra és újra belekényserülünk valóságos és álkonfliktusokba, addig a munkásember már megértette a lényegét. Nem biztos, hogy ránk szavaz, de tőlünk már azt várja el, hogy vele legyen, a tőkés ellen legyen, akármilyen ruhát is vegyen fel a tőkés.

Ha a munkásember azt látja a programunkból, hogy mi minden tőkés ellen vagyunk, akkor van esélyünk, hogy mellénk áll. Mi csak azokra számíthatunk, akik a Munkáspár-

tot választják. Aki ingadozik az MSZP és a Munkáspárt között, az az MSZP-re fog szavazni.

Nincs közös út

A XII. kerületi szervezetünk vezető aktivistái a közelmúltban azt vágták a pártelnök fejéhez, hogy a programot hozzanémért emberek írják, mert a vezetés körül nincsenek tekintélyes közgazdászok, tudósok. Igen, akikre ők gondolnak, azok az MSZP körül lebzselnek. Két okból. Egy, ők nem kommunisták, mi meg kommunisták vagyunk. Kettő, egész egyszerűen azért, mert ott fizetnek, mi meg nem fizetünk. A Gyurcsány-féle új adókonceptió szövege alatt például 94 név szerepel. 94 ember kapott nagyon szép pénzt egy olyan anyagért, amelyet jobb lett volna nem elkészíteni.

De másról is szó van itt, és ennek is el kell dőlnie a 21. Kommunista Kongresszuson. A pártban van egy értelmiségi kör, amely a szocializmus idején különböző vezető beosztásokban volt. A rendszerváltás idején különböző okok miatt a mi pártunkba kerültek. A kapcsolatuk azonban megmaradt a régi kollégákkal, barátokkal, akik ma az MSZP-ben vannak. Máiig találkoznak, szidják a jobboldalt és aggódnak az MSZP-ért. A Munkáspárt értelmiségi tagjainak ez a köre teljes mértékben az MSZP szellemi befolyása alá került, és annak is ez a köre, amely a Munkáspárt politikájára kiterjeszteni.

Miért nem tudunk 16 éve közös nyelvet találni Wirth Ádámmal, Morva Tamással, Farkas Péterrel, a Marx Károly Társaságba tömörült értelmiségiekkel? Azért, mert mi nem fogadjuk el, hogy olyan programot kell mondani, amely nem tagadja az MSZP kormányzását. Nem fogadjuk el, hogy a tőkés pártok közül csak a Fidesztől kell rettegni, az MSZP-nek pedig egyenesen örülni kell. Ők viszont elfogadják. Ez a két szemlélet korábban megférte egy pártban, mert nem voltak közvetlen politikai összejutások a Munkáspárt és az MSZP között. A Medgyessy-kormány egy évnél értékesebbnél már láttuk, többek között a Központi Bizottságban is, hogy a konfliktus súlyos. Mi is, az értelmiségi körök is bírálták a Medgyessy-kormányt, de eltérő volt a következtetés. Mi azt mondtuk: támadni kell a kormányt! Ők azt mondták: nem szabad megengedni a kormány bukását, mert utána a Fidesz jönne.

2003-ban a KB többségi döntésével a konfliktus átmenetileg háttérbe szorult. De a kormány lépett, bejelentette a kórházak eladását. És léptünk mi is: nyíltan nekimentünk a kormánynak, és az utolsó alkotmányos eszközhöz nyúltunk a népszavazáshoz. Az MSZP válasza erre az volt, hogy a Munkáspártot a jobboldallal való összejárással vádolták meg, majd elindult a fasiszta veszély mítoszána hirdetése. Az említett munkáspárti értelmiségi körök lényegében elfogadták az MSZP érvelését

úgy a jobboldallal való kapcsolat, mint az állítólagos fasiszta veszély témájában, és nyílt támadást indítottak a Munkáspárt vezetése ellen.

Van persze más lényeges különbség is. Az említett értelmiségi körök szilárd meggyőződése, hogy ők és csak ők a marxizmus letéteményesei. Mi úgy gondoljuk, hogy az idő eljárt felettük. A múlt tételeit nem lehet a mára ráhúzni. A Munkáspárt teljesen új helyzetben van, amihez hasonlóan még nem volt, amire nem készítették fel a szocializmus egyetlen iskolájában sem. Nekünk egyszerre kell három dolgot is tennünk: tanulni, dolgozni és harcolni. Tanulni a marxizmust, ahogyan Leninék tették, alkalmazni a mára a marxi gondolkodást, az osztályharc, a munkásérdek elvét. Dolgozni konkrétan: osztogatni a munkáspárti röplapokat, A Szabadságot, szervezni május elsejét, a választásokat. Harcolni, ami ma még csak azt jelenti, hogy április 4-én kimegyünk az ünnepségre, tüntetünk az Oktatási vagy Egészségügyi Minisztérium ellen. Ha ebből bármelyik kimarad, az elméletünk üres marad.

A mi választási programunk így született. Nincsenek jól fizetett hírességeink, de vannak gyakorló pedagógusaink, orvosaink, vállalkozóink, közgazdászaink. Nem tudunk egyformán írni, de mindenkinek vannak mai friss élettapasztalatai. A ma is aktív tagjainkól kértünk és kaptunk tanácsot, hiszen ők vannak a munkahelyeken, ők találkoznak a munkással.

A pártellenzék a KB április 23-ai ülését is arra használta, hogy támadja a 21. Kommunista Kongresszust, beleértve a választási programot is. Ők nem javítani kívánták a közös munkában kidolgozott és kiérlelt irányelveket, hanem elvetni. Meg is mondják, hogy mi az ő vágyuk: „Hiteles és vonzó választási program kidolgozása, amely a dolgozók érdekeit szolgáló, szakmailag megalapozott felelős válaszokat fogalmaz meg társadalmunk mai problémáira.” Mi az, hogy hiteles? Ez volt mára a reformkörösök kedvenc szava is 1989-ben, és ezt hajtogatják a szocialisták ma is. A valóságban semmit sem jelent. Mint ahogyan üres mellébeszélés a szakmai megalapozottság emlegetése is. A KB ülésén is a pártellenzék képviselője azzal utasította el a radikális adócsökkentés követelésünket, hogy szakmailag nem megalapozott. Az adó nem szakmai kérdés. Az adó a hatalom döntése arról, hogy kitől vesz el, és kitől nem. A mostani hatalom nem hajlandó a nagytőkétől és a multiktól elvenni. A „mi” pártellenzékünk úgynevezett szakmaisága is ugyanezt takarja. Nem véletlen, hogy a pártellenzék nem úgy készül a kongresszusra, ahogyan a párt többsége. A párt többsége a dokumentumtervezeteket elfogadta, támogatja az irányelveket, mint a közös gondolkodás alapirányát és ehhez fűzött javaslatokat. A pártellenzék rombolni akar, egy elvileg más pártot akar, elvileg más programmal. Ezt lehet, de tudni kell: a kommunista párt mi vagyunk, a kommunista program a miénk, a kommunista mi vagyunk.

Karacs Lajosné

Hogyan lehet megközelíteni a kongresszus helyszínét, a Csepel Vas- és Fémműveket?

Tömegközlekedéssel

Tömegközlekedéssel a legcélszerűbb a Csepeli HÉV-vel (Helyi Érdekű Vasúttal), az úgynevezett csepeli gyorsvasúttal kijutni Csepelre. Ez a Petőfi híd pesti hídfőjénél lévő Boráros térről indul. A HÉV-vel a harmadik megálló a Szent Imre tér, amely egyúttal a Csepel Vas- és Fémművek főbejáratánál lévő megálló. (A HÉV húsz percenként indul, a menetidő körülbelül hét perc.)

A Nyugati pályaudvarról: a 4-es vagy 6-os villamossal

a Boráros térig, majd a csepeli HÉV-vel.

A Keleti pályaudvarról: a 2-es metróval a Blaha Lujza térig, majd a 4-es vagy 6-os villamossal a Boráros térig, s onnan a csepeli HÉV-vel.

A Déli pályaudvarról: a 2-es metróval a Blaha Lujza térig, majd a 4-es vagy 6-os villamossal a Boráros térig, onnan a csepeli HÉV-vel.

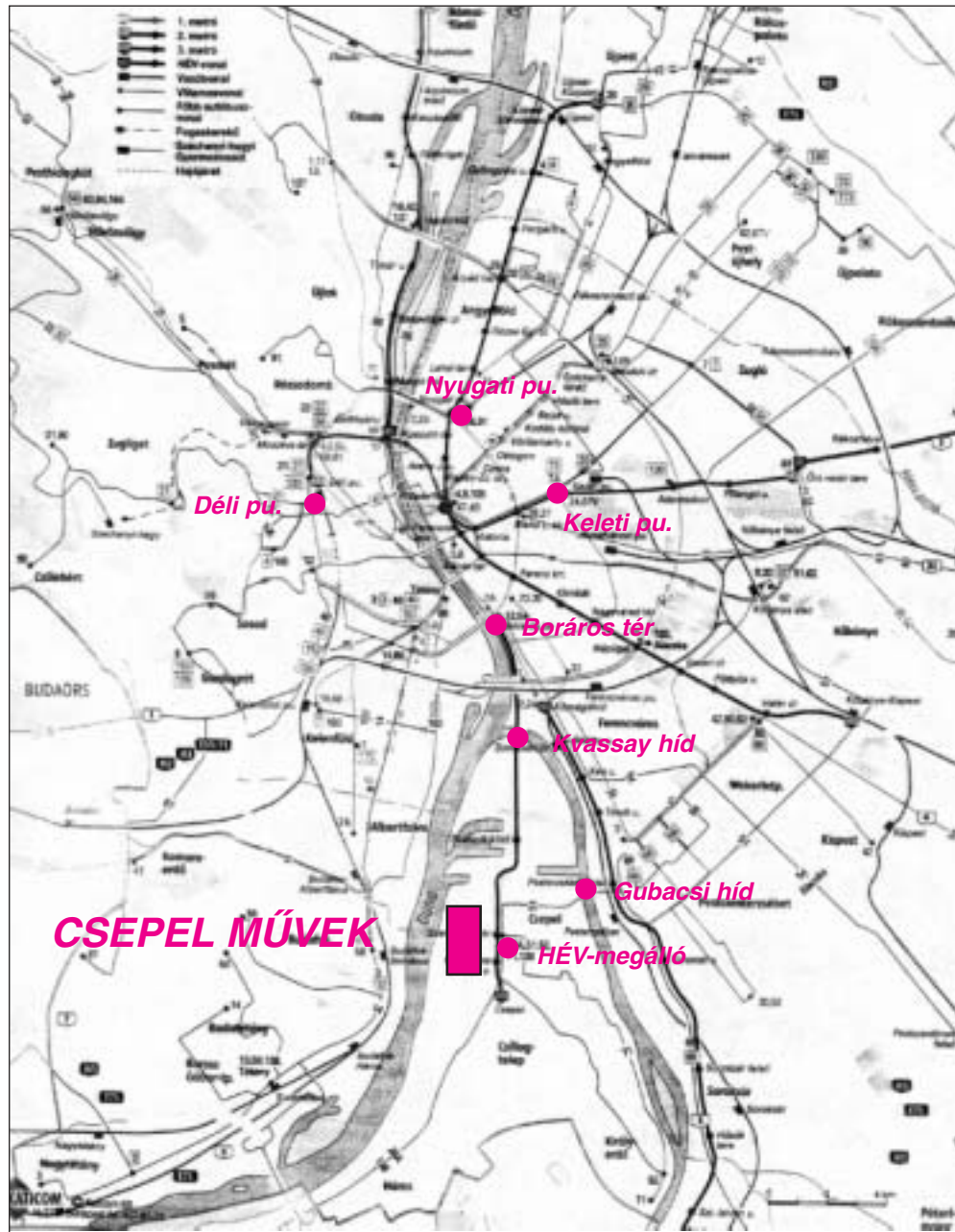
A népligei távolsági buszpályaudvarról: a 3-as metróval a Ferenc körútig, majd a 4-es vagy 6-os villamossal a Boráros térig, s onnan a csepeli HÉV-vel.

Személygépkocsival, autóbusszal

Személyautóval és autóbusszal szintén a csepeli Szent Imre tér közelében lévő főbejáratához kell érkezni a kongresszusra.

A Csepel-szigetre három ponton lehet bejutni közúton:

1. a Soroksári útról a Kvaszay-hídon át,
2. ugyancsak a Soroksári útról a Gubacsi úti hídon keresztül,
3. az M0-ás körgyűrű Csepel-szigeti lehajtójáról (de innen északra, Budapest felé kell jönni).

Ki az ember, ki a kommunista?

Furcsa levelet hozott a héten a posta. A Fővárosi Bíróság idézését abban a perben, amelyet „Vajnai és társa” (ez a bírósági kifejezés) indított a Munkáspárt ellen. Vajnai Attila és Fratanolo János felperecseneknek nem tetszett a Központi Bizottság ez év március 12-ei határozata, és elmentek a bírósághoz. Érthető, hogy nem tetszett, hiszen a KB kizárta

őket a pártból. Ők mit tettek ekkor? Nem, nem a párt kongresszusához fellebbeztek, nem a párt tagságától kértek maguknak igazságot, mint előtűk sokan mások tették, akiknek gondjuk volt valamilyen döntéssel. Nem! Ők egy külső hatalomhoz, a bírósághoz fordultak, hogy az szolgáltatson nekik igazat.

Persze, a lépésük logikusnak tűnhet az ő logikájuk szerint. Idézzük csak fel, hogy milyen logikát követtek eddig! Vajnai tavaly nyáron a párt elnökségén belül kisebbségben maradt véleményével. Nem folytatta a vitát az elnökségben, hanem szeptemberben a Központi Bizottsághoz fordult, hogy az szolgáltatson neki igazságot. Az ősz folyamán több menetben a Központi Bizottságban is kisebbségben maradt Vajnai. Novemberben ezért új szakasz következett be. Miután látták, hogy a Központi Bizottságban folyamatosan kisebbségben vannak, Fratanolóval együtt elkezdtek aláírást gyűjteni egy rendkívüli pártkongresszus összehívására. Ennek nemes egyszerűséggel az lett volna a célja, hogy leváltásuk a párt vezetését és megváltoztassák a párt politikáját. Nem jött be! A párttagság nem írta alá, nem támogatta a kalandorságukat.

Az idén februárban ezért következett be az újabb fordulat. Megszervezték Szolnokon azoknak a megyei vezetőknek a találkozóját, akik nyíltan, hivatalos dokumentumaikban fellejték a Központi Bizottság tavaly szeptemberi, Vajnai elítélő határozata ellen. Világos a logika! Ha nem sikerül többségre jutni az elnökségben, Vajnai megkísérli a Központi Bizottságban. Ha nem megy a Központi Bizottságban, megkísérli az egész tagság szintjén. Ha nem megy az egész tagság szintjén, és pedig nem ment, akkor még tovább megy, és a polgári sajtót felhasználva frontális támadást indít. Ki ellen? A Munkáspárt ellen. A Központi Bizottság március 12-én erre mondta, hogy köszönjük szépen, Vajnai és Fratanolo, ebből már nem kérünk, akár-hogyan is viszonyultunk hozzátok a múltban. A frakciós bűn a pártban, ezért kizárták őket.

Vajnai és Fratanolo ezek után fordulhatnak a kongresszushoz. De nem ezt teszik. Ellenkezőleg, minden utcasarkon törvénytelennek nyilvánítják a kongresszust. Mi a fő bajuk? Az, hogy sokan vannak a kongresszuson. Szerintük az a fórum, ahol ott van a lehető legtöbb kommunista, az rossz, törvénytelen. A valóságban nem erről van szó. Vajnai és Fratanolo fél. Az ő erejük a háttérben végzett aknamunkában, a frakciós szervezkedésben van. A tagsággal való talál-

kozásokban eddig mindig alulmaradtak. Félnék a közel 2000 párttagtól, akik ott lesznek a kongresszuson. Félnék a kommunistáktól.

A bíróság levele meglepő volt azért is, mert megtudtuk: Vajnai és Fratanolo (jogilag társa) nem csak azért jelentették fel a Munkáspártot, mert őket kizárták, hanem azért is, mert szerintük nem lehet olyan kongresszust összehívni, ahol jelen van a párttagság szinte teljes aktív része. Személyes ügy volt már a Munkáspártban, de még soha senki nem fordult egy kongresszus összehívása ellen külső segítséghez, a bírósághoz.

Miért nem? Azért, mert az érintettekben a politikai különbségek ellenére volt emberi és politikai tisztesség. Ha ehhez a családhoz tartozónak vallom magam, nem megyek el igazságot a szomszédhoz. Ha katolikus vagyok, nem megyek a protestáns lelkészhez segítségért. Ha kommunista vagyok, nem fordulok egy tőkés rendszer bíróságához saját mai vagy volt elvtársaimmal szemben. Ilyen egyszerű!

Nem tudta ezt Vajnai? Dehogyan! Amikor még a vörös csillagot védte, és bíróság elé került, nem várt csodát. Tudta, hogy 1990-ben tőkés rendszerváltás volt. Tudta, hogy azóta tőkés a rendszer, tőkés a politika, tőkés a jog. Tőkés a bíróság is. Vajnai mindezt tudta. Tudta azt is, hogy mit mond a párt politikája: ki kell használni a tőkés rendszer minden eszközét magával, a tőkés rendszerrel vívott harcban! Lenin ezt tanította, és nem azt, amit Vajnai és társa most művel. Vajnai és társa most a tőkés bíróságot használja a Munkáspárt elleni harcra.

Apropó, tőkés bíróság! Egyes olvasóink kifogásolták a múltkor cikk minőségét. Azt üzenték, hogy nem szabad olyan csúnyát írni a bíróságról, hogy tőkés. A Horthy-rendszerben a kommunistának észébe sem jutott az, hogy a tőkés bírósághoz fusson. Igaz, tudta, hogy Sallait és Fürstöt a tőkés bíróság ítélte halálra. Tudta, hogy a tőkés rendőrség pribékjei kínozzák halálra a lebukott kommunistákat. Most más időket élünk. Ma nem ítélik a kommunistákat halálra. Ma még nem, mert nincs rá szükség. De azért, tisztelt olvasóim, ne feledjük, hogy ez a tőkés rendszer mi

mindent tett a Munkáspárt ellen. Az előző tizenöt évben „csak” az állambiztonság figyelte meg a Munkáspártot, „csak” a vörös csillagot tiltották be, „csak” a szélsőjobbaldalt ugrasztották ránk, „csak” a médiától zárnak el bennünket, „csak” a párházainkból zavarnak el bennünket. Meddig táplálunk még illúziókat? Nem feltűnő? A Fővárosi Bíróságnak „Vajnai és társa” március 30-án adta be a keresetet. A bíróság április 27-én már ki is írta a tárgyalás napját. Mire fel ez a gyorsaság? Egy olyan országban, ahol csak a tárgyalás kiírására sokszor éveket kell várni, az ítéletről nem is beszélve?

A válasz egyszerű: tudják, hogy a Munkáspárt június elején tartja 21. Kongresszusát. Ha a kongresszus elfogadja a kongresszus tervezett dokumentumait, és végleg lezárja a pártellenes ügyét, a Munkáspárt új erőre kap, és komolyan befolyásolhatja a jövő évi választásokat.

Érdekes, hogy ki az az ügyvéd, aki Vajnai és társának segítkezik. Nem más, mint Bognár Péter munkáspárti tag az V. kerületből. Az idősebbek még emlékeznek, hogy ügyvéd úr a 90-es évek elején a Munkáspárt Jogi Kollégiumában vezérelkedett mindaddig, amíg a Központi Bizottság fel nem oszlatta őket, a pártellenes tevékenységükért. Az ügyvéd úr most az új pártellenes képviselő a tőkés bíróságon a kommunista párttal szemben. Nem kellene a budapesti elnökségnek, az V. kerületi elnökségnek, a belvárosi kommunistáknak szembenézniük ezekkel a dolgokkal? A Munkáspártban nemigen van mivel kifejezni erkölcsi rosszallásunkat. Talán követhetnénk a Pál utcai fiúk példáját. Ők kis betűvel írták azok nevét, akiket erkölcsi alapon megvetettek. Mondjuk így: vajnai, fratanolo, dr. bognár...

De vajon mit vár Vajnai és Fratanolo a bíróságtól? Hogy újra párttag lesz belőlük, alelnök és elnökségi tag? Hogy a Munkáspárt tagjai vállukra emelve viszik vissza őket a Központi Bizottságba? Az ítélet még messze van, és senki sem tudja, mit is dönt a bíróság. De egy biztos: erőszakkal, bírósági erőszakkal lehet alelnököt, elnökségi tagot csinálni. Embert és kommunistát nem lehet! K. M.

Az elmúlt egy évben a Baloldali Front-Kommunista Ifjúsági Szövetség figyelemre méltó lépéseket tett a marxista olvasókör újbóli megszervezése érdekében. Több alternatíva látott napvilágot azzal a céllal, hogy a legkiemelkedőbb programként szolgáljon, legelfogadottabbá váljon tagságunk körében. A programtervezetekben sorra találkozhattunk Karl Marx, Friedrich Engels, Vlagyimir Iljics Lenin, illetőleg a későbbi marxisták nevével, s azok kiemelkedő alkotásaival. Ennek ellenére számos olvasókörünk nem keltett túlzott érdeklődést, egy-egy előadás során megdöbbentő passzivitást tapasztalhattunk tagságunk részéről.

Miért is van szükség – az általunk oly fontosnak ítélt – olvasókörök rendszeres létrehozására? Miért nem elegendő az önszorgalomból fakadó marxista módszertan tanulmányozása? A válasz egyszerű. Különbözőek vagyunk, érdeklődésünk a politikai gazdaságtan, a szociológia és a filozófia iránt meglehetősen változó. Sokaknak szüksége van arra, hogy bizonyos közgazdasági, történelmi elemzés áttanulmányozását követően, magyarázatot adjunk a felmerülő kérdése-

re, választ kapjanak a bennük feszülő esetleges ellentmondásokra. Tekintsünk csak végig viharvert, kizsigerezelt országunkra! Mit látunk? Polgári könyvtárakat, melyek polcain már tizenöt éve nem találkozhatunk kedvelt teoretikusaink nevével. Mi biztosítani tudjuk a könyveket, heti két, esetleg három alkalommal is tárt karokkal várjuk a társadalomtudományokra éhezőket. Haller utcai helységünk – ha úgy tetszik – a marxizmus magyarországi mentővára. Ez az eshetőség

Marxista olvasókör

azért kiemelkedően fontos, hisz országunk burzsoá-liberális értelmisége igyekszik rést ütni téziseink megingathatatlan falán. Herbert Marcuse azt állította: a munkásosztály integrálódik. Integrálódik a kapitalista gazdasági-társadalmi struktúrába, elveszítve forradalmi morálját tízöles léptekkel halad megsemmisülése felé. A burzsoá média által kialakított preferenciarendszer nem lehet számunkra példaeértékű, fel kell számolnunk elidegenített gondolatainkat, s ez csak abban az esetben lehetséges, ha figyelmen kívül tudjuk hagyni a tömegkommunikáció segítségével történő mindennapos manipulálásunkat.

A passzivitás kiváltó oka – véleményem szerint – a még szervezetlen olvasókör volt. Szervezetlenség egyoldalúságában

állt, hiszen elhangzott egy mélyreható, osztályharcos elemzés a mindenkori témában, s a vitafórum helyett dermedt csend lett úrrá köreinken. A helyzetet relatív tanulatlanságunk idézte elő... hiszen hogyan tudna bárki közülünk véleményt alkotni, s esetleg ezzel a nézetrel vitába szállni bárkivel, alapvető marxizmus ismerete nélkül. Naivak voltunk, amikor azt hittük, ezt már mindenki tudja. Hiba volt.

Vegyünk egy példát, Karl Marx & Friedrich Engels – Kommunista Kiáltvány (1848): „Minden eddigi társadalom története osztályharcok története.” – olvashatjuk az első fejezet első sorában. Felmerül a kérdés: mi is az az osztályharc? Hogyan tudnánk definiálni egy olyan elvont fogalmat, mint azt, hogy „társadalom”, „társadalmi berendezke-

dés”? Lenin is tökéletesen tudta a XX. század hajnalán, hogy (példának okáért) egy pétervári ács az elnyomó cári rezsim hibás, megkülönböztető oktatási politikájából eredeztethetően képtelen az általánosan magasabb műveltség elsajátítására, így lehetetlen feladatnak ígérkezik számára a marxista dialektika megértése. Nem szabad a továbbiakban idealistáknak lennünk. Minden egyes fogalom külön magyarázatra szorul, ami nem is feltétlenül probléma. Hiszen még a legkiválóbb marxista teoretikusok sem tetszeleghetnek a „mindent a legbiztosabban tudók” pózában, egyikük sem vélekedhet úgy, hogy tudása biztosabb lábakon áll, mint a moszkvai Kreml fala. Mit is szeretnék ezzel kifejezni? Azt, hogy ezen elméleti képzésekben nemcsak a képzett világnézete tökéletesedik, hanem a képző előadóművésze is magabiztosabbá válik – a folyamatos gyakorlat révén.

Visszatérve a hibáinkra. Tapasztalataink alapján szükség van új oktatási programra, mely tematikáját tekintve a logikai megszerkesztettségre épül. Hosszú kutatómunkák eredménye lett így az új tervezet, mely az általánosan tanulmányozandó politikai munkák szempontjából mélyrehatóbbnak s részletesebbnek tűnt. A program alkalmazása során ugyanaz a probléma lépett fel, mint az előző képzési törekvéseink esetében. A vitafórum generálásával a politikai anyagtól független aktuálpolitikai témákról esett szó, amely nem káros – félreértés ne essék –, de ezáltal a fórum nem volt képes betölteni marxista szerepét, nem filozófiai, történelmi kérdések megválaszolásán dolgoztunk, így az aznapra tervezett mozgalmi feladatok megoldatlan maradtak. A tanulság: konkrét politikai cselekvésekre van szükség! Egy-egy tanuló, dolgozó, dolgozóunk és harcoljunk.

Farkas Cseke János

Vietnami tapasztalatok – magyar megfigyelések

A Szabadság múlt héten már hírt adott a Vietnami Kommunista Párt küldöttségének látogatásáról. Nekem is módomban volt megkérdezni a delegáció programjában. Hasznos megfigyeléseket tehetünk. Amíg a repülőterén vártuk a magas szintű vendégeket, azon töndöttem, hogy kormány szinten senki sem jött ki. Vagy hol vannak a szocialisták, akik baloldalinak vallják magukat, ilyenkor nem baloldaliak? Pedig ez a delegáció nem a fejletlen mini államok küldöttsége. Nem néhány négyzetkilométer területű és több mint 83,6 millió lakosú ország. Mintegy három és félszer nagyobb, mint hazánk. Ebből is látszik, hogy az előző négy kormány, s jelen esetben az MSZP csak olyan országokkal törődik, amelyeket az USA vezetése „engedélyez”. Miért van ez így? Számátalan országgal ápolhatnánk jó viszonyt, nem csak politikailag vagy a jó szomszédság miatt, hanem gazdaságilag is. Megérné velük tartós együttműködést ápolni, viszont ez vélhetőleg az USA-nak nem érdeke. Az Egyesült Államok terrorista-gyanúsáknak nyilvánítja az ilyen országokat, feketelistára teszi őket. A valóság persze az, hogy az USA is tart a szocialista Vietnammal megerősödésétől, növekvő gazdasági és politikai szerepétől.

De térjünk vissza a vendégeinkhez. Vegyes érzések kavartak bennem, amikor megláttam őket. Mindegyik alacsonyabb volt nálam egy fél fejjel, pedig én is csak 172 cm magas vagyok. Kedves mosoly az arcukon és mély meghajlás a bemutatkozáskor. Kiderült számomra, hogy e delegáció olyan

személyekből áll, akik hazájukban magas beosztásúak. A bemutatkozáskor kiderült még az is, hogy van köztük doktor, docens, professzor, sőt olyan ember is, aki hazánkban tanult valamikor. Szóval ezek azok a félelmetes emberek, akik saját érdekeik védelmében szembe szálltak a modern technikával felszerelt, betolakodó amerikai hadsereggel, és győztek? Ezekről kell félnünk, mert „terroristák” vagy mert kommunisták? Egyáltalán nem félelmetesek, sőt inkább nagyon barátságosak és érdeklődők. Már a reptér előcsarnokában elkezdődött a párbeszéd. A kapcsolatteremtés számomra kicsit nehézkes ment, mert sajnos nem beszéltek idegen nyelvet, talán kicsit angolul megértem, amit mondanak. Figyeltem a tolmácsot és a kérdéseket.

A beszélgetés egyelőre csak az utazás körülményeire és az irányára tért ki. Megint egy érdekes információ. A delegáció európai körúton vesz részt, amelynek egyik állomása Magyarország. Varsóból jöttek és majd négy nap múlva Berlinbe, Prágába utaznak. Elkísértük őket a szállodába. Később ellátogattak a Munkáspárt Baross utcai székházába, ahol az elnökönk és az elnökségünk néhány tagja fogadta a vendégeket. Észrevettem, hogy nagyon figyelmesen és meglepetten hallgatták mindazt, amit a Munkáspárt képviselőitől hallottak Magyarországról, a magyar népről, a pártokról. Ezek szerint vannak dolgok, amit a hivatalos politika másképpen közöl a világban rólunk? Talán ezért gondolhatták vietnami barátaink, hogy olyan jól élünk, mint ahogyan a manipulált statisztikák mutatják?

Másnap egy elvtársunk vállalkozása adott helyet a delegá-

ción, ahol Karacs Lajosné tartott beszámolót a magyar gazdaságról. Délután a Baross utcai székházban tartottunk megemlékezést Ho Shi Minh születésének 115. évfordulója alkalmából. Este a VIII. kerületi szervezetünk, a budapesti elnökség és a nőtagozat vezetői látták vendégül a csoportot egy vacsorára. A nyelvi nehézségekbe ütköző barátkozást megpróbáltam más irányból megközelíteni. A delegációnak volt egy velem hasonló korú tagja, Pham Hai, akiről megtudtam, hogy a KB Küllügyi munkatársa. Megkínáltam egy cigarettával, amit elfogadott és ő is viszonzotta ezt az apró gesztust, és közben megkérdezte, hogy szabad-e rágyújtani.

Az ünnepség után egy rövid városnézést tartottunk a Hősök terén és a Vajdahunyad váránál. Kattogtak a fényképezőgépek. Vacsora után a budai rakparton mentünk a szálloda irányába, mikor látom az előttem haladó kocsihoz felreál. Vietnami elvtársaink a szó szoros értelmében kipattantak az autóból, és fotózni kezdték a Parlamentet. Látható volt az arcukon, hogy büszkén állnak a fényképezőgépek lencséje elé.

Kovács István
KB-tag

A látszat megint csalt!

Néhány héttel ezelőtt közzétettek egy fiatalokról szóló felmérést, amely a mai tizen- és huszonevesek legfontosabb problémáit akarta feltérképezni. Első pillantásra úgy tűnt, hogy a tanulmány sokoldalúan közelíti meg az ifjú nemzedéket foglalkoztató kérdéseket. Ám a kutatás szempontjai láttán már kéte-lyeink támadhatnak.

A közzétett adatok például arról tájékoztatnak, hogy a megkérdezett 15–30 év közötti fiatalok mintegy 41 százaléka a drog elterjedését tartja a legfőbb problémának, míg az alkoholizálást, az állatlanságot vagy a létbizonytalanságot külön-külön csupán 16–18 százalékuk tartja ijesztőnek. Ennek részben – túl azon, hogy valóban egyre többen szívják füvet – az is oka, hogy a sajtó sokkal többet foglalkozik ezzel a kérdéssel, mint a fiatalok más problémáival. Másfelől viszont felszínesen teszik ezt, a kormány sem találja a lehetséges megoldási módokat.

Ugyanakkor a közvélemény-kutatás másik rákfenéje, hogy meglehetősen csálóka képet nyújt a pályakezdekők értékvilágáról. A kérdőívek olyan nehézségek kifejezésére szolgáló fogalmakat tárgyalnak külön elemzési szempontként, amelyek jelentése szinte teljesen azonos. Ilyen mondjuk a létbi-

zonytalanság, a pénztelenség vagy a kilátástalan jövő érzése, amiket azonban nem egyetlen címszó alatt kezel a felmérés. Így azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az elemzés – enyhén szólva – kissé ködösít: a kilátástalan jövőkép kategóriájába tartozó vagy ezzel összefüggő nehézségeket ugyanis együtt nézve, ezeket a válaszadók legalább 50–55 százaléka jelölte meg fajsúlyosnak!

Emellett az sem teljesen mellékes, hogy a tanulmány, szintén a rokonértelmű szavak elkülönítését alkalmazva, elbagatellizálja az osztályszempontból eredő gondokat, holott az érintett tizen- és huszonevesek alig kevesebb, mint fele a szegénységet, illetve az ehhez kapcsolódó fogalmakat, a pénztelenséget, a lakásproblémát és a rossz anyagi, családi hátteret említi első helyen gondjainak listáján.

Hazánkban évről évre tartanak közvélemény-kutatást erre specializálódott cégek, amelyek külön szakmává fejlesztették ki ezt az elemzési módszert. Tevékenységük azonban nem tükrözi mindig a valóságot, hiszen a legkülönbözőbb módon közelíthetik meg. Még azt is meghatározhatják, hogy ők mit tartanak lényegesnek.

B. Deák András

Utások érdekvédelme

Fontosnak tartanám, hogy létrejöjjön olyan édekképviseleti szervezet vagy civil fórum, amely az utások nevében és érdekében lép fel. A közelmúltban például egy, A Szabadság hasábjain megjelent olvasói levél arról szólt, hogy hazánkban sokan megélhetési okokból kénytelenek bliccelni a BKV járművein, ami véleményem szerint az állandó jellegű áremelésekre, illetve a közlekedési társaság monopóliumhelyzetére vezethető vissza. Különösen az utóbbi jelent nehezen áthidalható problémát. Baloldali témájú rendezvények, összejövetelek szinte állandó napirendi pontja az egyeduralomra törő cégek gátlástalan manőverezése, tevékenységük kontrollálhatatlansága, amellyel szemben csupán jól működő érdekvédelem jelenthet ellensúlyt. Ebbe a képbe tökéletesen beilleszthető a fővárosi közlekedési vállalat, amely monopolcég módjára viselkedik: évről évre azonos (sőt, gyakorta romló) minőségű szolgáltatások mellett emeli rendszeresen tarifáit. Másfelől a tőle függésben lévő utások anyagi kiszolgáltatottságán kívül az is feltűnő, hogy míg a társaság gazdasági problémákra hivatkozik, addig számos vezető beosztású személy félmillió nagyságrendű havi keresettel büszkélkedhet és óriási jutalmakat vesz fel. Nem úgy, mint a munkahe-lyére naponta túlszűfolt járműveken bejáró dolgozó, akinek a közüzemi díjak és a csaknem tízezres bérletek kifizetése után szinte morzsák jutnak megélhetésre.

D. A., Budapest

Az 1965. évi nagy dunai árvíz évfordulóján

Ezen írással szeretnék emléket állítani mindazoknak, akik a negyven évvel ezelőtti nagy dunai árvíz elleni védekezésben segítettek, és akik ennek szenvedő alanyai voltak. E drámai küzdelemben én is részt vettem mint vízügyi szakember.

A márciusban megkezdődött hóolvadási kiterjedt esőzések követték és emiatt alakult ki a négy hónapos, 119 napig tartó árvízi helyzet a Dunán. Az 1965. évi nagy dunai árvíz magyar területen április végén a dunántúli folyókkal – a Rába, Rábca, Marcal és más kisebb folyók olykor kiöntéses katasztrófát okozó árvizeivel – kezdődött, majd a Duna több nagy árhullámával folytatódott, legvégül pedig júniusban a Duna minden addigig meghaladó árhullámával „tetőzött”. Az 1965. évi nagy dunai árvíz rendkívüli méretű volt, az események értékelése alapján kétségtelen, hogy a hazai árvízvédekezés történetében még nem kellett ilyen súlyos árvízzel felvenni a küzdelmet.

Április-május folyamán az árvízi tetőzések még alatta maradtak a korábbi években észleltnek, viszont az árhullámok tartóssága miatt mind több problémát jelentett a töltések átázása, buzárok képződése. Június 8–11 között az Inn völgyében lezuhalt eső indította el a Dunán a hetedik legmagasabb árhullámot. Előttötte a víz Passaut, szakadt a gát Szlovákiában, szakadt Jugoszláviában, június 15-én a Duna szlovákiai

oldalán Patpusztánál, majd június 17-én ugyancsak szlovák területen Csicsónál átszakadt a töltés, és összesen mintegy 65 000 hektárt öntött el az ár. Magyarországon gátszakadás sehol nem keletkezett. A Duna magyar szakaszán egy időben 695 km hosszú védvonalon és egyes időszakokban ennek közel 90 százalékán III. fokozatú készültség volt.

Én mint vízügyi technikus ez idő tájt Baja alatt, a mohácsi szigeten védekeztem, az évszázad legnagyobb buzárgárjának megfogásán munkálkodtam. Az országhatártól felfelé a 23-as töltéskilométer szelvényében keletkezett a buzárgár, megfogásához az ellenyomó medencékbe 250 ezer darab homokzsák került beépítésre, a kiskatonák segítségével. Az egész védekezés ideje alatt komoly nehézségeket jelentett a gyakori esőzés, mert a töltésszakasz csak földúton volt megközelíthető, az pedig ugyanúgy felázott, mint a töltéskorona. Ezért kiszályokkal és dereglyékkel vízszállításra került sor. A víziúton szállított homokzsákoknak és termésköveknek a beépítés helyére szállítását nehezítették a hullámtéri erdők. Igen jóleső érzés fogott el, amikor szülőföldemről, Dunabogdányból megérkeztek a kövel megrakott uszályok, ezekkel a kövekkel sikerült stabilizálni a buzárgár továbbterjedését, így Mohács szigetén kiürített Szeremle, Bátmonostor, Dunafalva, Nagybaracska, Homorúd, Dávod, Hercegszán-

tó és Hóduna községeket sikerült megmenteni a szennyes ártól. A honvédség műszaki alakulatai három ideiglenes rakodót építettek, amelyek lehetővé tették, hogy a kőfejtés helyéről a szállító dömperek és tehergépkocsik a terméskövet közvetlenül az uszályokba üríthessék. Ezzel sikerült napi 1500 tonna kő rakodását biztosítani.

Az árvízvédekezés során 1,1 millió köbméter föld mozgásával épültek végleges jellegű lokalizációs töltések és körtöltések a veszélyeztetett lakóterületek védelmére. Ezenkívül a kornak megfelelő, legkorszerűbb technikai eszközök, mint például a víz alatti televízió, URH-rádió hálózat, repülőgépek, helikopterek, korszerű szivattyúk és más eszközök segítettek a védekezés munkáját. A 119 napos védekezésben 36 ezer ember vett részt. Beépítésre került 4,2 millió darab homokzsák, továbbá negyvenezer tonna terméskő és 36 ezer darab pártialemmez. Bevetettek ötven darab kotrógépet, 89 darab rakodógépet, 176 földnyesőt, 171 darab földtolót, 233 darab dömpert és 650 billenős tehergépkocsit.

Az árvízmentesebb időszakban közvéleményünk, sőt a mindenkori kormányzatunk is sajnos lebecsüli az árvízveszélyt, és olykor egyéb célokra fordítja az ide szükséges pénzeket. Pedig jól szervezett védekezésre mindig szükség van.

Kövesi András Endre
Budapest

Sobri Jóska hiányzik a halászcseréből

Annak idején, ha Kádár Jánosnak vagy Losonczy Pálnak olyan külföldi vendége volt, akit meghívtak ebédre, s szerette a halat, indult a gépkocsi a Bács-Kiskun megye déli részén található Nagybaracska, s vitték a halászcserda mesterét, Sobri Jóska-t a Parlamentbe vagy az MSZMP székházába hallét készíteni. Reggel hét órára a helyszínre érkezett Sobri, főzött, s délben az asztalon kisbográcsokban gőzölgött a egyszerű étel, amely olyan jóízű volt, hogy a delegációk tagjai kezét fogták a halléféző királlyal.

Nemrég a nagybaracscai család házában szeretettel üdvözöltem a 81 éves Sobri Jóska-t, aki Parkinson-kór és izomsorvadás miatt sajnos öt éve fekszik. Az önkormányzattól olyan ágyat kapott, amely egy gombnyomásra ülő helyzetbe hozza, s így könnyebb a beszélgetés, melybe Erzsike, a felesége is bekapcsolódott.

– Miért hívják Sobri Jósának?

– Rakoncátlan, szertelen gyerek volt – válaszolt férjét megelőzve Erzsike. – Nagypapa, apja főzte a halászlét, megbízták Jóska-t, hogy vágjon aprófát. Csapott néhányat a baltával, aztán eltűnt. Nagysokára ment haza, s ha valamilyen feladatot adtak neki, gyorsan elbűjt. Itt is, ott is feltűnt, beszélgetett a felnőttekkel, aztán továbbállt. Valaki azt mondta, ez olyan rossz gyerek, hogy legyen a neve Sobri Jóska. Az maradt, pedig becsületesebb néven Farkas József. Aztán később megtanulta, hogyan kell jó halászlét főzni. Az itteni halászcserda a Haladás szövetkezeté volt, a férjem az udvaron nap mint nap pucolta a halat, szeletelte, s a bográcsok alá tüzet rakott. Kiváló mester, többszörös magyar és nemzetközi bajnok lett belőle.

A hallé elmaradhatatlan kellékei

– Több mint húsz évvel ezelőtt megkérdeztem Öntől, hogy mi kell a jó halléhez. Azt válaszolta, hogy hal és víz, s ne felejtsek el a bogrács alá tüzet rakni. Tovább próbálgattam faggatni, de sehogy sem állt köztünk. Ezért gyakran felkerestem, amikor főzött. Leültem bográcsai mellé, s beszélgettünk. S közben elles-

tem, mit csinál.

– És mire jutott?

– Arra, hogy csakis pontyból szabad hallét főzni, mert az az igazi. Vegyük először is alapul azt, hogy nyolc személynek főzünk hallét. Megismétlem, hallét, mert mint felvilágosított, a halászlé teljesen mást jelent. Egy kilós pontyból – fej, farok nélkül – nyolc szelet jön ki. Tehát nyolc személy részére két egykilós ponty kell. Megpucoljuk, szeletekre vágjuk. A fejből, farokból lesz az alaplé. Ezeket beletesszük a bográcsba, rá két nagyobb fej vöröshagyma, egy hámozott krumpli, egy zöldpaprika kettévágva, s egy-két cseresznyepaprika egészben. Pici só, s vízzel teljöntjük a bográcsot. Tüzet gyújtunk alá. Először jó nagyot, hogy mintegy fél óra múlva forrjon, lobogjon. Ekkor alább vesszük a tüzet, hogy a lé

éppen csak mozogjon három órán át. Leveszük a tűzről a bográcsot és a levet levestűrőn átöntjük fazékba. A megpuhult fejeket, farkokat és a krumplit ápréseljük a szűrőn, vagy erre alkalmas kis szerkezeten ledaráljuk. Ami pép kijön, a lébe keverjük, ettől lesz sűrű. Amikor a pép a lében van, a bográcsot visszarakjuk a tűzre. Forrjon. Beletesszük az előre beszórt halszeleteket. Aztán bepaprikázzuk a lét szép piros színűre. Ha már a sótól jóízű, a halléba öntjük a belsőséget, az ikrát, tejet. Pár percig forrjon. És kész a hallé. Jól mondtam?

– Igen, de egyvalamit kihagyott. A nagybaracscai hallébe tészta is kell. Egy-két szem cseresznyepaprika pedig tálaláskor is kell mellé.

Bementem fél hétkor a nagybaracscai halászcserdába, amelyet egy magánvállalkozó vett meg, aki Hercegszántón is üzemeltet csárdát. Korábban az áférsznel vendéglátósként dolgozott. Mondta a pincér, hogy még nincs kész a hallé.

– Este nincs hallé? – kérdeztem tőle, mire széttárt karral válaszolt, hogy fél óra múlva tállalni tudja.

Sétáltam, aztán visszamentem az üres csárdába. Egyetlen vendég sem nyitott be. Annak idején Sobri Jóska működése alatt tetszetős, odaváló, a helyhez illő faasztalok, székek várták a helybelleket, a környékből vagy messzebből érkezőket. Most fesharposzos, csicsásan díszített asztalhoz ültem. A pincér elém tette a hallét, amelybe néhány kanállal belekóstoltam, aztán az egészet otthagytam. Biztos, hogy nem Sobri Jóska tanítványa főzte.

Tarnai László

Még 1983-ban néhány kísérletező hajlamú pécsi színész a Városi Művelődési Központtal karöltve létrehozta a Komlói Játékszínt. Négyéves fennállása alatt öt vígjátékot mutatott be, működése végül anyagi csődbe torkollott. A műsor ezután a pécsi, illetve távolabbi városokban működő színházak vendéggjátékaiból állt össze.

Egy helytörténeti tanulmány látványos adatokkal szemlélteti a látogatottság és a jegyárak alakulását. 1983-ban 170 színházi előadást, illetve egyéb programot tekintettek meg a nézők. A jegyek átlag ára 50-60, a gyerekjegyeké 20-30 forint között mozgott. A vendégszereplő társulatok anyagi igényei sem súrolták az eget. 1983-ban a szolnoki Szigligeti Színház egyik operett előadása számított a legdrágábbnak a maga 55 ezer forintos költségével.

1984 után átlagosan százra csökkent a rendezvények éves száma, a nézőké pedig 20-22 ezer főre. A ráfizetés növekedéséhez hozzájárultak az egyre fokozódó költségek is. Megjelentek a mäszekek szervezők, akik folyamatosan srófolták felfelé az árakat: Hofi Géza kabaréestje 1988-ban 130 ezer, egy évvel később már 160 ezer forintba került. Napjainkra aztán szinte megfizethetetlené váltak a műsorszolgáltatók igényei, egy színházi előadás átlagára egymillió forint körül jár, ehhez jönnek még a járulékos költségek, ennyi pénzt a komlói jövedelmi viszonyok között egy 340 nézőt befogadó teremben lehetetlen kigazdálkodni.

Más kulturális területeken is szembeötlő a bányák támogatásának megszűntése, nincs többé olyan mecénás, aki betömjé a költségvetés tátongó réseit. A József Attila Városi Könyvtár állománya lendületesen növekedett egészen 1989-ig, amíg a Bányai Dolgozók Szakszervezetének intézményeként működött. Éves átlagban több mint ötezer új kötetet vásároltak, napjainkban ez a szám messze ezer alá zuhant le – amihez persze az emelkedő könyvárak is hozzájárultak.

A város egykori büszksége, az NB I-es futballcsapat is csődbe jutott. A Mecseki Szébnányák drasztikus ütemben vonták meg a támogatásukat, 1988-ban tíz és fél millió forintot adtak az egyesületnek, 1991-ben pedig már csak 2,8 milliót, ez az összeg épp arra volt elég, hogy szerződésük lejártáig biztosítani lehessen a sportmunkatársak fizetését. A csapat szétszéledt, a jelenlegi gárda a harmadik és a negyedik vonal között ingadozik, mérkőzéseire 50-100 néző kíváncsi.

A két teljességéhez hozzátartozik, hogy a kultúra néhány ágazata megőrizte régebbi rangját. A hagyományosan magas színvonalú kórusok mellett sikeresen működnek a különféle színjátszó- és tánc csoportok is. Új kezdeményezésnek számít az úgynevezett „foltvarró” (patchwork) szakör. Ezt a vállalkozást Fortuna különleges kegyébe fogadta. A helytörténet így ír erről:

„...A kórháznak érkezett holland adományok között tengernyi textil minta is volt, és az intézmény megkérdezett minket, nincs-e szükségünk ilyesmire. A csomagokat megkaptuk és kiderült, hogy a foltvarróknak ez talált kincs, aranybánya, amelyből évekig válogathatunk. Köszönetet mondunk a kórháznak ezért és a gipszszegész csomagért is, amellyel időről időre segítenek bennünket.” (A magam részéről én sem féltém a foltvarrókat, meg vagyok győződve, hogy ez a mozgalom a gazdasági helyzet romlásával mind inkább elterjed majd nem csak Komlón, hanem egész Magyarországon is.)

Sétámban még megállok a Béke Szállónál, valaha előtte emelkedett a Lenin-szobor, mára nyoma sem maradt, ugyanígy tűnt el a Kun Béla-emlékmű. Látok néhány új képzőművészeti alkotást, modernkedő irányultságokkal élesen kiválnak a város „Sztálin-barokk” képéből.

Még maradt időm a visszaindulásig. Talán akadna néhány ember, aki feltehetőleg örülne egy velem való beszélgetésnek: egy nyugdíjas bányamérnök, egy halott barátom felesége, de most nincs kedvem diskurálni. Iszom még egy sört, jólesően nyugtázom, hogy ezúttal ketten is megismernek, bölintanak felém.

Beállok a pécsi buszra várakozók sorába. Eltűnök: ha most újra harmincöt-negyven éves lennék, mint a „Tisztelet Komlónak” írása közben, vajon újra lelkesednék-e ezért a városért, be-költöznek-e egy munkásszállóba, leszállnék-e néha naponta kétszer is a föld alá? Azt hiszem, nem, de ez lehet, hogy az én hibám és nem a városé.

Anyit viszont belátok, hogy valamiképp mégis illenék kitennem a pontot egy befejezetlenül maradt mondat végére. Elszánom magam,

Moldova György

Az utolsó töltény

– NEGYEDIK KÖTET –

ÖNÉLETRAJZI TÖREDÉKEK

Részletek megjelenés előtt

hogy a nyár folyamán majd lejövök egy-két napra és körülnézek a városban.

El kell mondani: Komlói igyekszik szembenézni a múltjával, meglepően sok anyag jelent meg az elmúlt másfél-két évtized eseményeiről. Két vastag kötetet kitevő monográfia, városismertető, emlékezők gyűjteménye látott napvilágot, ezeket böngészgetve próbálok felkészülni a látogatásra.

Komlón, mint az úgynevezett „szocialista városokban” általában, a Magyar Szocialista Munkáspárt aktívabb és meghatározóbb szerepet játszott, mint az egyéb településeken. Egy 1980-as adat szerint a városkörzetében 44 alapszervezet működött 1500-1600 főnyi tagsággal – ehhez járult még a Hazafias Néppárt, az ifjúságot átfogó KISZ és a többi félíg társadalmi, félíg politikai alakulatok hálózata. Ez a hatalmi elrendezés megingathatatlanul stabilnak látszott, holott valójában már meg voltak számlálva a hátralévő napjai.

Már az 1960-as években megrendült a hazai szébnányászat helyzete, komoly versenyhátránba került az olcsóbb kőolajjal és földgázzal szemben. Mind több felhasználó tért át ezekre az energiaforrásokra, az új létesítmények tervezésénél is eleve velük számoltak. Ennek a folyamatnak a következményei a dorogi, tatabányai, borsodi és más alacsonyabb kalóriatartalmú szenet adó tárnák nagy részének felszámolásához vezettek, de a legértékesebb területnek számító mecseki szénmedencében is megmutatkoztak. Bányák bezárására ugyan nem került sor, de a beruházásokat jelentősen visszafogták, a termelő állomány létszáma lecsökkent.

Az 1973-ban bekövetkezett olajrobbanás után világszerte válsághelyzet alakult ki és fokozódó igény mutatkozott a szén, elsősorban a kokszolható fekete szén iránt. A nemzetközi piacon megrugó szénárak a devizahiánnyal küszködő magyar gazdaság számára az importot lehetetlenné tették, így nem maradt más választás, mint a hazai lehetőségek kihasználása.

A Dunai Vasmű egy új, évi egymillió tonna kapacitású kokszoló blokk megépítését tervezte, ezt a szándékát többéves huzavona után az állami tervbizottság is helyben hagyta, de a mecseki bányászati és a folyamatos leromlás után már nem voltak alkalmasak ennek a feladatnak az ellátására. Például a komlói Kossuth bánya stagnálás éve alatt földalatti létszámának 22 százalékát veszítette el, termelése pedig közel az egynegyedevel csökkent.

A fejlesztési program nem tartalmazta új bányák megnyitását, a már működő üzemek teljesítményét szándékozták felfuttatni. Bíró József tanulmányában sorra veszi a különféle technológiai kísérletezéseket.

Számos külföldi géppel próbálkoztak – kevés szerencsével. Az egyiket a vágatok kihajtásánál alkalmazták, de csak állékony fedőjű és vastag telepekben volt használható, ilyen feltételek viszont nem mindig akadtak, a gép csak 25-50 százalékban teljesített. Egy másik típus üzemszerű bevetésére nem is került sor. Egy harmadik anyagainak minősége kifogásolható volt, kezelése, mozgatása pedig körülményes.

„Összességében megállapítható – vonja le a

következtetést Bíró József –, hogy a vágathajtások egyik típusát sem sikerült átfogóan gépesíteni, csak a munkafolyamatok egy részénél.” Az átfogó méretű gépesítés a mecseki viszonyok között megoldhatatlan volt.

A közvetlen termelésben, a fejtésekben végrehajtott gépesítés sem alakult sikerebben.

„A széngyaluk alkalmazásánál a legtöbb nehézséget a homlokkidőlésből következő omlások és a puha talp beduzzadása okozta, gyakori fiteomlások következtek be.” A különféle fejtőgépek sem hoztak több eredményt, gyakran került sor átszervezésekre, ezek igen sok munkát és időt igényeltek, az összteljesítmény alig-alig haladta meg a kézi jövesztésű fejtések szintjét.

Nem sikerült megállítani a földalatti munkaerő, elsősorban a vágár gárda további létszámcsökkenését sem, a stagnáló kereset és a gyakori katasztrófák elriasztották az embereket. A sok területen megmutatózó balsiker kihatott az eredményekre, 1987-ben a tervekben rögzített 2770 kilotonna helyett ennek csak a 65 százalékát sikerült megtermelni.

1983-ig lehetett fenntartani az eredményes gazdálkodást, vagy legalábbis annak a látszatát, 1984-től a vállalat már veszteségtérítésre szorult, az összege 1986-ban a mecseki Szébnányáknál már 706 millió forintra emelkedett. A folyamat elkerülhetetlen csődhez vezetett, 1991-ben megkezdődött a felszámolási folyamat.

A mind nyomasztóbb körülmények között egyre fokozódott a bányászok elégedetlensége. Először a Pécsbánya üzemben következett meg munkamegtagadás, az éjszakai műszakból 150-en nem voltak hajlandók leszállni, mert egy intézkedés meg akarta adózni a hűségjutalmakat, ezt további munkabeszünetések követték Bétán és Zobákon is.

Komlói látványos fejlődése véget ért. A központi költségvetés az 1989-es évre 196 millió forintot ígért a városnak, ebből hatmilliót eleve meg sem adott, sőt, a személyi jövedelemadóból remélt bevételek összege is csökkent.

Az országos irányzatoknak megfelelően Komlón is megingott a Magyar Szocialista Munkáspárt helyzete. 1989. január 9-én megalakult a Magyar Demokrata Fórum helyi szervezete, ezt követte a Független Kisgazdapárt, a Kereszténydemokrata Néppárt, majd a Szociáldemokrata Párt zászlóbotása. Május elsején közkiadványra elmaradt a felvonulás, helyette majálist tartottak.

Az események továbbra is gyors ütemben követték egymást. 1989 nyarán aláírásgyűjtés kezdődött Mérei Emil komlói országgyűlési képviselő visszahívásának céljából, ezzel szinte egyidejűleg megalakult az ellenzéki kerekasztal. A politika fokozatos kivonult az üzemekből, augusztus elején „elszállt az utolsó fecske is” megszűnt az utolsó függetlenített pártstátus is, Juhász István, Komlói Bányászati Párttitkára a továbbiakban harmadvezető bányamesterként kívánt tovább dolgozni.

Az állampárt kettészakadását követően a Munkáspárt 124 főnyi tagságot tudhatott magáénak, fő céljának a munkások, a szociálisan rászorultak és a nyugdíjasok érdekeinek védelmét tekintette. A Magyar Szocialista Párt a feloszlás szélére került, létszáma 1991-ben 80 főre, 1993-ban pedig húsz fő alá csökkent. Csak az ezredforduló után közelítette meg a 400-at.

Közben mind riasztóbb mértékben bontakozott ki a komlói bányászok csődje. A felhasznált energia áremelkedése, az égbeszökő anyagárak, a közterhek, a kamatok fokozódása és más hasonló tényezők hatásának meg kellett mutatkozni a széntermelés költségeiben is. Csak két jellemző adatot említek: 1975-ben egy tonna szén kitermelése 610,5 forintba került, 1992-ben viszont néhány fillér híján megközelítette a 4800 forintot.

A felvevőpiac is jelentősen összezsugorodott. A hagyományos partnerek között is a legfontosabbnak számító Dunai Vasmű maga is válságba került, az acélipari recesszió hatásainak leküzdésével birkózott, kiadásait minden eszközzel csökkenteni kívánta, a mecseki szén helyett az olcsóbbá váló importált kokszot használta. A vasút áttért a diesel és elektromos üzemű mozdonyokra, csak állomási tartalékként pöfögött még egy-egy gőzös. A nagy fogyasztónak számító Pécsi Hőerőmű is mind magasabbra emelte az elvárásait, a belkereskedelem egyre kevesebb brikettet igényelt.

Különböző kétségbeesett átcsoportosítási és átszervezési kísérletek következtek, de ezek csak lelassították, ám el nem odázhatták az üzemek felszámolását. Béta és Kossuth megszűnté után 2000. január 31-én Zobák bányából is felhozták

az utolsó szénrel telt csillét, oldalán a lefelé fordított kettős kalapács és a tetejét elborító koszorúk jeleztek, hogy több mint száz év után megszűnt a komlói mélyművelésű szénbányászat. A „gyászbeszédet” Turza István bányamérnök tartotta:

„...Temetjük a jelenlegi technikai színvonalon gazdaságosan ki nem termelhető 74 millió tonna szénvagyon, melyet a VII. szint felett otthagytunk, beleértve a benne rejlő mintegy 2000 millió köbméter metán energiáját is, azzal, hogy a kincs hasznosítása az utókorra vár...

Temetjük a 17 345 000 tonna szén kitermelésével járó fizikai-szellemi erőfeszítéseinket és kudarcainkat. Temetjük a bányákhoz fűződő reményeinket, csodavárásainkat, a munkahelyeinket...az elmúlt 10 évben 55 ezer bányamunkás távozott a szénbányászatból, a közeljövőben további 15 ezer bányász hagyja el választott szakmáját. Temetjük végül életünk és a sorsunk Zobák bányához kötődő kisebb-nagyobb darabját, örökös hiányérzettel és különösen azokkal, melyekkel 69 társunktól elbúcsúztunk (ennyi áldozatot követeltek a katasztrófák – M. Gy.).

...Az Ótestamentum átvitt gondolatával búcsúzom: Megmérettél, megszámláltattál és túlságosan nehéznek találtattál! Utolsó jószerencséd!”

A felszámolás során állás nélkül maradtak sorsát Komlón sem tudták megoldani, hiányzott a megfelelő könnyűipari bázis, a „Carbon” vállalata, mint említettük, 1994-ben felszámolódtott, ugyanezre a sorsra jutott a Május 1. Ruhagyár komlói részlege is. A város legnagyobb munkáltatója a helyi önkormányzat és a kórház maradt.

1997 áprilisában az utolsó olyan megyei szintű vállalat, amely Komlón tartotta a központját, a Baranya megyei Vízmű is befejezte végelszámolással a víz- és csatornaszolgáltatási tevékenységét. Ezt akár jelképnek is tekinthetjük, pecsétnek Komlói gyarmati sorsán. Mint részeges mérnök barátom, Dobronay Egon megjegyezte egykor:

– „Komlói gyarmat volt és gyarmat is maradt, csak elveszítette gyarmati báját.”

A városi monográfia csak néhány kisebb volumenű céget említ a jelenleg is működők közül. A Mélyfúró Vállalat valaha feketekőszén-kutatással foglalkozott, ez a tevékenysége 1992-ben megszűnt, a szerszámgyártó részlegét privatizálták és kft-vé alakították át. A Magyar Optikai Művek helyi gyárat is felszámolták, helyébe a FARTOR 92 lépett, amely 135 dolgozót foglalkoztatott. A könyv még néhány hasonló vállalkozást sorol fel: sütödéket, pékségeket, rehabilitációs foglalkoztatást.

Az ipari struktúra úgy alakult, mint az a fenyőfa, amelynek levágták a vezérhajtását – értve ezen a bányászatot. Az oldalhajtások nem tudták átvenni a feladatát és a fa lassanként bokorrá cse-nevészedett.

(Vége)

A fenti részlettel befejeztük Moldova György *Az utolsó töltény* című önéletrajzi műve negyedik kötetének közlését. Az író 2005. május 13-án mutatta be könyvét a sajtónak (erről beszámolókat a 8. oldalon olvashatják), és ettől a héttől kezdve már a könyvesboltokban is hozzájuthatnak az érdeklődők.

Köszönjük, hogy Moldova György lehetőséget teremtett rá, hogy már megjelenés előtt ismerkedjünk új művével *A Szabadság* hasábjain!

Lapunkat rendszeresen szerkesztő Magyarországi legnagyobb mérföldkője az

Kitüntetések, papír- és fémpénzek, képeslapok, porcelánok adásvétele.
VERES ÉREMBOLT,
VII. ker. Izabella utca 37.
Tel.: 322-4799 H-P: 9-17 óráig.

Hirdessen
A Szabadság hetilapban!

Információ: Huszár Zsófia

Telefon: (06-1) 313-5420

A II. világháború utáni világrend⁴

Ez év márciusában ötrészes cikksorozatban emlékeztünk hazánk felszabadulásának hatvanadik évfordulójára, felvázolva azt a pályát, amelyet a nagyhatalmak tettek meg az első világháborút követő békeszerződésektől a második világháború befejezéséig. Mostani sorozatunkkal pedig a II. világháború utáni új helyzetől napjainkig szeretnénk elkalauzolni olvasóinkat.

Fasizmus a fasizmus után

1945-ben a Szovjetunió és az antifasizista koalíció más államai legyőzték Németországot, Olaszországot, Japánt, így módon megsemmisítették a fasizmus eszméjét valóra váltó államokat, azok gazdasági, politikai, jogi struktúráit. A háború utáni nemzetközi jog és ezt követve számos ország nemzeti joga is betiltotta a fasizista szervezeteket, sőt a fasizista eszmék terjesztését. A fasizmus mint eszme, mint politikai mozgalom gyűlöletessé vált az emberek többségének gondolkodásában.

A fasizmus nem tűnt el

A fasizmus azonban nem tűnt el. A fasizmus ugyanis a tőke, a kapitalizmus szülötte. Olyan nyílt diktatórikus eszköz, amely az imperialista burzsoázia, a fináncok legreakciósabb, legsovinisztább és legimperialistább köreinek érdekeit fejezi ki. A fasizmus lehetősége mindaddig fennáll, amíg a kapitalizmus létezik. Mint láttuk, a tőke a II. világháború előtt a fasizmus eszközeit nagyon is konkrét helyzetben használta. Mikor? Akkor, amikor az 1929–33-as gazdasági világválság olyan belső gazdasági és társadalmi problémákat idézett elő, amelyeket a kapitalizmus korábbi, hagyományos eszközeivel már nem tudott megoldani, s ez már-már a kapitalizmus egész rendszerét fenyegette. De önmagában ez kevés lett volna! Ehhez kellett egy másik tényező is, a létező szocializmus példája és ereje. A Szovjetunió a 30-as évek elejére már túl van az első világháború és a polgárháború pusztításain, az emberek élete érezhetően jobbra fordult. A kommunizmus innen tovább már nem csak eszme, hanem valóság, választható alternatíva. A tőkés rend éppen attól rettent meg, hogy a kapitalista világválságba belefárad munkástömegek a szocializmus útját választják. A tőke ekkor szánja rá magát a legszélsőségesebb eszköz, a fasizmus bevetésére.

„Megörökölt” fasizmus

A három legnagyobb fasizista ország ugyan eltűnt a II. világháború után, de két ország megmaradt: Portugália és Spanyolország. A nyugati nagyhatalmak nem számolják fel a két fasizista rendszert, mert érdekük így kívánják. Milyen érdekek? Nézzük Portugália és Spanyolország konkrét példáit!

Portugáliában a Salazar tábornok nevével fémjelzett fasizista rendszer 1933-tól lényegében 1974-ig működött, és ez egyáltalán nem zavarta a tőkés

nagyhatalmakat. Érthető, mivel a fasizista rendszer biztosította az óriási portugál gyarmatbirodalom működését, és az ország belső rendjét Európa e stratégiaailag fontos pontján. Portugália ekkoriban kicsi ország, kevesebb, mint tízmillió lakosa volt. Portugália azonban a világ legnagyobb gyarmattartó hatalma volt, az anyaországánál hússzorosan nagyon területű afrikai gyarmatbirodalommal. Ebben a helyzetben Portugália a második világháborúban jelentős szolgálatokat tett a nyugati hatalmaknak. 1943–45 között lehetővé tette az Egyesült Államoknak és Nagy-Britanniának, hogy támaszpontokat építsenek ki az Azori-szigeteken. A Nyugatnak, a létrejövő NATO-nak szüksége volt támaszpontokra a Szovjetunióval és a Varsói Szerződéssel szemben. Így került többek között nyugatnémet légitámaszpont az országba vagy például francia rakétakövető állomás. 1968 szeptemberében lezárult ugyan Portugáliában a Salazar-diktatúra korszaka, de a hatalmat a diktátor bizalmasa, Marcelo Caetano vette át, s lényegében 1974-ig konzerválta Európa utolsó, egyben leghosszabb életű fasizista rendszerét.

Spanyolországban 1939-től 1975-ig maradt hatalmon Franco tábornok. A tőkés nagyhatalmak nem feledékenységből hagyták meg őket. Franco a spanyol polgárháború eredményeként lett a spanyol állam feje. Franco bizonyította a tőkés rendszer urainak, hogy képes a kommunistákat elfojtani és visszafogni, és Spanyolországban még egyszer nem lesz kommunista rendszer, de még népfőnt sem. Az USA és a többi vezető tőkés ország számára ez volt a lényeg, s nem törődött azzal, hogy Franco rendszere fasizista. A lényeg az volt, hogy Európa déli szárnyán, ahol a szegénység hagyományosan a legnagyobb, ahol a forradalmi eszmék iránt nagyobb a fogadókészség, megmaradjon a tőkés rend. Ne feledjük: a háború után Franciaországban, Olaszországban is igen megerősöd-

tek a kommunisták. Az USA csak nyílt politikai beavatkozással tudta megakadályozni, hogy a kommunisták részt vegyenek a kormányzásban. Egy kommunista fordulat végzetes lehetett volna a tőke európai pozíciói szempontjából.

Fasizista rendszerek az erősödő szocializmus ellen

A 60-as évek világszerte jelentős változásokat hoztak. Ekkorra a szocialista világrendszer megerősödött. A gyarmatbirodalmak lényegében szétestek. A szovjetek 1957-ben fellövik az első műholdat, jelezve a világnak, hogy ezentúl, ha kell, képesek rakétáikkal elérni az USA-t. Az 1959-es kubai forradalom már azt jelzi, hogy a szocializmus előretörése nem ért véget 1945–48-ban, hanem folytatódik. Che Guevera elmegy Dél-Amerikába a szó szoros értelmében forradalmat csinálni. 1961-ben a világon elsőként Jurij Gagarin, a Szovjetunió polgára repül a világűrbe. Mit jelent mindez? Azt, hogy a szocializmus iránt nő a rokonszenv. A szocializmus vonzó alternatíva. A szocializmus vonzerőt jelent a világ számára. A nyugati világot előntik az új keletű lázadómozgalmak a Beatlestől a párizsi '68-as diáktüntetésig. A tőkés erők megijednek.

A kapitalizmus többféle választ ad a szocializmus világméretű erősödésére. Egyrészt, az USA 1969-ben közel egymillió katonát küld Vietnámba, katonai eszközökkel igyekszik a szocializmus előretörését megakadályozni. Másrészt, fokozzák a szocialista országok elleni belső fellazítást, elősegítik a szocializmus elleni erők aktivizálását Csehszlovákiában, és az ellenforradalom kirobantását 1968-ban. Harmadrészt, 1968-ban Párizsban, akkor, amikor a francia munkásság a francia diákság tüntetése mellé áll, és egyértelművé válik a forradalom veszélye, De Gaulle tábornok nem ingadozik: a Rajna-vidékről hazaparancsolt francia ejtőernyősök leverik a párizsi megmozdulásokat. A párizsi tavaszok vége. Negyedszer, ott, ahol a kapitalizmus nem lát hatékonyabb eszközt, beveti a fasizmus eszközeit. Több példa közül nézzük a két legismertebbit!

(Folytatjuk)

Jó szerencsét, Moldova!

Méltán és jó szívvel ünnepli e napokban íróvá avatásának ötvenedik évfordulóját Moldova György – 1955 májusában jelent meg első írása Kalina Pál címmel a Csillag című korabeli folyóiratban. S most sajtóbemutatója volt, az utolsó történet negyedik kötetének bemutatása a budai Angelika cukrászdában. Az új mű Komlóról szól, illetőleg az író és a város viszonyáról, amit úgy jellemez: „Olyanná vált, mint az ország, itt már nincs semmi, ami a bányászatot jelenti, temetői csend uralkodik.”

A fénykorában 32 ezres lakosú Komló most 22 ezret számlál, a többi szétszóródott, elfogyott a város, megszűnt a bánya. Komlót, a kis sváb bányászfalut ötezer vagonos termeléséről harmincezer vagonnyira emelte a szocializmus. Emeltek a bányászok, a lakói. „Levett kalappal tisztelgek eme emberek előtt” – mondta a szerző. Mégpedig Urbán László irodalomtörténész kérdéseire válaszolva, aki a félévszázadnyi emlékeiről, a továbbiakról faggatta.

A kötet belső címlapján ez áll: önéletrajzi töredék. S az előszóban írja Moldova: „Bármilyen fellengzősen hangzik: Komló számomra a szocializmus leglátványosabb, már-már jelképpé emelt vállalkozását jelentette... Később magának Komlónak a sorsában éltem meg a legteljesebb bukását a szocializmus kísérletének, a reménytelen utóvédharctól a vég-ső kudarcig.”

És peregnek a kérdések, hosszabban tartók a válaszok. Időnként a szerző elkomorul, néha indulatosá válik, láthatóan nagy emlékeket kavarr benne a múlt, és keserű megállapításokra készíti a jelen. S amikor végül a kérdező valami optimista kicsengést kérne számon, így felel: „Van remény – a feltámasztás!” Ez utóbbi a temető kapujára íródik, vigaszul az élőknek!

Amíg pereg a kérdés-felelet, egy anekdota jár a fejekben: az

ötvenes években igen nagy hiány mutatkozott a fekete gyémántból. Hiába volt a plakát: Gyere bányászni – az ipar kenyere a szén! Csak nem túlékedtek a felvételi irodákon. Rákosi és Vas Zoltán (a Gazdasági Főtanács vezetője) napokig járták a legnevesebb bányavidékeket, Tatabányát, Dorogot, a borsodi szénmedencét. S hiába a gyűjtőbeszéd, hiába a kérések, fenyegetés, csak nem növekedett a termelés!

„Nem is lesz szén addig, Rákosi elvtárs, amíg nem nyitunk kocsákat szép számmal” – így mondta Vas. „Nincs más hátra, két hetet kap a kérdés megoldására” – szölt a Vezér, meghajolva az argumentum előtt.

És láss csodát! Ahogy növekedett a vendéglátó egységek száma, úgy nőtt a termelés! Erről jutott eszébe az írónak is, hogy elmondja a komlói „csizmamorosról”: nyitás akkor volt, amikor az első vendég megdöngötte az ajtót és záróra pedig akkor, amikor az üvegcserepek zöreje azt jelezte... Igen, itt a bányászok, leöblítették a szénport, a fáradtságot, a megfeszített munkát, időnként a halálfélelmet!

A komlói bányászlelművön – kell tudni, hogy 1939 és 1944 között az 1260 katasztrófából csak kettőnél mutatták ki, hogy üzemi baleset volt – „egy tábla áll, melyre a mélyszintű munka során meghalt bá-

nyászok nevét vésték be. A névsor az 1901-ben elhunyt Gungl Jakabbal és Schwarcz Györggyel kezdődik és az 1999-ben elhalálozott Szőke Istvánnal fejeződik be. A halál legbősegebben 1951-ben aratott: 15 embert vitt el...” Így aztán száz év alatt 324-en veszték oda, áll nekik kőbe vésett emlék.

A sajtóbemutatót követően Verebes István vendége volt a szerző a tévében, majd a szokott helyén, a Lehel téri Mikulás könyvesboltban dedikált. Korábban a harmadik kötetből mind egy szálif elfogyott az üzletben, amikor a szerző délután félháromtól este kilencig írta a könyvekbe az üdvözlőket.

„Jó dolog Moldovát kiadni – mondta Urbán Tamás, az Urbis Kiadó vezetője –, hiszen manapság igen eredményes szám a húsz-huszonöt ezer, amennyiben a Moldova-könyvek fogynak. A következő, az ötödik Utolsó történet várhatóan szeptemberben kerül a közönség kezébe.”

S azért várják azt is az olvasók örömeivel, mert érződik minden sorából az ars poetika, amit Moldova az Angolikában adott közre: „én a nyomorultak iránt elfogult vagyok” – s az emberekből még nem fogyott ki a szolidaritás.

Mártonfy Mihály

XI. Munkás Kupa – nőknek is

Ismét Túrkeve lesz az otthona – immár tizenegyedik alkalommal – a Munkáspárt által szervezett országos kispályás labdarúgótornának. A csapatok regisztrálása és a kupa megnyitása a Városi Sportszarnokban, illetve a mellette lévő kézilabdapályán lesz.

Program: 7.30–8.30 A csapatok regisztrálása, sorsolás. 8.30–9.00 Megnyitó. 9.00–9.30 A csapatok eligazítása. 9.30–13.30 Csoportmérkőzések (játékidő 2 x 15 perc). Négy csapat jut tovább. 13.30–13.45 A továbbjutó csapatok regisztrálása, a csapatok párosítása. 13.45–15.15 Elődöntők. A vesztes csapatok – mint harmadik helyezettek – bronzérmes és (szerény) díjat vehetnek át. (Játékidő 2 x 15 perc.) Döntő (játékidő 2 x 15 perc). 15.30 A program lezárása: eredményhirdetés. Természetesen a nők és férfiak külön versenyeznek. Amennyiben 16 csapatnál több résztvevő lesz (ez a férfiak esetén fordulhat elő), az eredményhirdetés egy órával eltolódik. Az első és második helyezettek arany-, illetve ezüstérmes és díjat vehetnek át. Egy csapat maximum 10 főből állhat. Valamilyen emléktárggyal térhet haza a legjobb kapus, a legjobb mezőnyjáté-

kos és a „gólkirály”. A selejtezők során előfordul, hogy óriási különbség van egy-egy csapat között, nagyon sok gól születhetne a jobb csapat részéről és ez döntően befolyásolná a gólkirályi cím elnyerését. Ennek elkerülése végett vezetett be, hogy 6 gólkülönbség esetén, illetve az egyik csapat részéről lött 8. gól után a játékvezető véget vet a mérkőzésnek. Díjazzuk a legsporszerűbb csapatot is. Azok a csapatok, amelyek a csoportmérkőzések után nem jutnak tovább, játékosonként egy-egy emléktárgyat kapnak. **Benevezési díj csapatonként: 2000 Ft. Benevezési határidő: 2005. május 27.** A határidőn túli nevezés esetén a tornán való részvételt nem garantáljuk. A benevezési díjat a nem túrkeveiek a benevezési határidőig az alábbi címre küldjék: Csajbók Ferenc, 5420 Túrkeve, Április 4. u. 12/b. (utcanév változtatása miatt a Laczka János u. 22 sz. is írják rá). Ér-

deklódní az alábbi telefonszámon lehet: 06-56-361-929 vagy mobilon 06-30-286-6474, valamint Sass Zoltán telefonszámán: 06-30-475-3201 és Sipos Sándornál az alábbi telefonszámon: 06-56-361-625.

Szálláslehetőség a sportszarnoknál egy objektumba tartozó kollégiumban, ára 1000 Ft (áfa) /fő/éjszaka, melynek érvényessége pénteken (10-én) 18 órától szombat reggel 9 óráig tart. Az első tornán 1995-ben 6 csapat vett részt. A rendezvény védnöke és támogatója a Munkáspárt. Kezdetben három, 2004-ben több mint harminc támogatója volt tornánknak. Van aki a sportot támogatja, van aki a Munkáspártot. Amennyiben a szponzor csapatot is indít, a csapatnak nem kell benevezési díjat fizetnie. A MEGHÍVÓ tartalmazza a szponzorok nevét, illetve a vállalkozás megnevezését, melyet minden benevezett csapatnak eljuttatunk. Új támogatók jelentkezését örömmel fogadjuk. Az ő, illetve a vállalkozásuk nevét a következő torna meghívóján tüntetjük fel.

Csajbók Ferenc

Emlékezés és tiszteletadás Marosán György sírjánál

Május 15-én, a Farkasréti temetőben megemlékeztünk Marosán György születésének 97. évfordulójáról. Mendel Lajos Pest megyei elnök bevezetője után Farkas Ferenc, a Munkáspárt XI. kerületi szervezetének elnöke rövid, de szívvel szóló megemlékezésben méltatta a tizenhárom éve elhunyt kommunista forradalmár érdemeit, munkásságát, elkötelezettségét ügyünk iránt.

Ezt követően Kozák András és Pintér Zoltán a főváros, illetve Pest megye képviselőiben koszorút helyeztek el a síron. Befejezésül egy-egy szál virággal róttuk le Marosán György iránti kegyeletünket. H. S.

A Szabadság

A Munkáspárt központi politikai hetilapja
Felelős szerkesztő: Szabados Judit

Szerkesztőség: 1082 Budapest VIII., Baross utca 61.
Telefon: 313-5420 (közvetlen); 334-1509/22 m. Telefax: 313-5423

Lapterjesztés: Szigeti Endréné, tel.: 334-1509/23 m.
A Szabadság e-mail címe: mp400@axelero.hu;

internet cím: www.aszabadsag.hu

Kiadja: a Progressio Kft., a kiadásért felelős: Vajda János igazgató
ISSN 0865-5146

Terjesztő: a Budapesti és a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt.,
valamint az alternatív lapterjesztők

Előfizetési díj: egy évre 5520 Ft, fél évre 2760 Ft,
negyedévre 1380 Ft, egy hónapra 460 Ft

Előfizethető a hírlapkiadásoknál, a Hírlapkiadás Irodában (Helir 1900),
a Magyar Posta kerületi hírlapüzletági ügyfélszolgálati irodáiban,
vidéken a postahivatalokban.

Szedés, tördelés: Progressio Kft.

Nyomatás: Apolló Kft. 1165 Budapest, Zsemlehes út 25.

Felelős vezető: Mózes Ferenc ügyvezető igazgató